Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 214 (14325) | 1976 оной сентябриин 11, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ХҮГЖЭЛТЫН ХОЛЫН ХАРААТА ТҮСЭБҮҮД

...чно-техническэ дэбжэлтэ түйлаһанай үндэһэ һуури ...ажалай бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлхэ, про... үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, тиигэжэ нинтын үйлэдбэ... ашаг үрэ дээшэлүүлхэ эрилтэ мүнөө үедэ хэзээ хэ...хиһээ шангаар табигдаад байна. Энээн тухай пар... XXV съездын баталан абаһан тогтоолнууд дотор онсо ...рал хандуулагдаа.

...лэдбэрине эршэ түгэлдэрөөр, тааруу тэнсүүгээр хүг... гэһэн партиин съездын табиһан зорилго бодото дээ... бэелүүлхэ хэрэгтэ предприятинуудай социально-эко...ческа хүгжэлтын холын хараа түсэб ехэ удха шанар... Республикымнай промышленна предприятинуудай ...ктивүүд оронойнгоо түрүү коллективүүдэй жэшээ... үйлэдбэрез техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүл... коллективүүдэй социальна хүгжэлтын холын хараата ...рүүдые зохёожо, баталан абажа байна.

...ртиин обкомой бюро Улаан-Үдын нарин сэмбын ком...ай, прибор бүтээлгын заводуудай коллективүүдэй ...—1980 онуудай түсэбүүдые һайшаагаад, КПСС-эй ...V съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүл... тула комплексно хэмжээ ябуулгануудые зохёохо, ...нээ дүүргэхын тула эмхидхэлэй ба нинтэ-политическэ ...лмэри һайнаар ябуулха, социалис мүрысөө үргэнөөр ...рүүлхэ гэжэ республикынгаа промышленностиин, ...спортын предприятинуудай, барилгын организацинуу... хүдөө ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдые, ...тына организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдые уялгал... юм.

...оциально-экономическа хүгжэлтын холын хараата ...эбүүд үйлэдбэрине техническэ талаарнь шэнээр зэб...гжүүлхэ, хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари, юрэн... бэлэдхэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Тиимэ... эдэ түсэбүүд үйлэдбэрине хүгжөөхэ мүнөө үеын эрил... ёһоор зохёогдоно, хүгжэлтын саашанхи зорилгонуу... элирүүлнэ. Тиихэтэй хамта коллективүүдэй социальна ...элтын арга боломжонуудые тодорхойлно.

...эшээлхэдэ, нарин сэмбын комбинадай баталан аба... холын хараата түсэб хэдэн гол шэглэлнүүдтэй. Шэнэ ...эдбэри байгуулха, мүнөө байгаа үйлэдбэрез үргэдхэ... асуудал энэ түсэбэй гол шэглэл гэжэ тоологдоно. ...лэдбэрине техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, ...а буулгаха, ашаха хүдэлмэри оньһожоруулха асуу... хоердохи гол шэглэлынь юм. Түсэбэй техническэ, ...мическа талын энэ хоёр шэглэл баримталагдажа, ...надай үйлэдбэри саашадаа хүгжөөгдэхэ байна.

...оллективые социальна талаарнь хүгжөөхэ, үндэр мэ...элтэй мүнөө үеын совет хүнине хүмүүжүүлхэ асуу... холын хараата түсэбэй нүгөөдэ шухала хубинь бо... Арбадахи табан жэлэй туршада хүдэлмэрилэгшэ... 50 процент жэл бүри ямар нэгэн һуралсалда хабаа...лагдажа, мэргэжэл шадабаряа, юрэнхы бэлэдхэлээ ...шэлүүлхэ юм. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ бай... хүдэлмэрилэгшэдтэ байгуулхын тула цехүүд үргэд...дэхэ, шэнээр баригдаха, һаруул таатай зохид болгогдо... юм. Һайнаар амарха, сүлөөтэй сагаа аша туһатай... үнгэргэхэ эрхэ байдал олгохын тула культурно-ажа...удалай ехэ барилга хэгдэхэ болоно.

...омбинадай коллектив холын хараата энэ түсэбөө бэе...лхэдээ, табан жэлэй һүүлшын ондо ямар үрэ дүнгүү... түйлаха байһанаа тодорхойлоо. 1980 ондо комбинадай ... хуушарһан түхеэрэлгэ шэнээр һэлгэгдэхэ. Мүнөө ...эн гаргагдадаг бүхы бүдэй 50 процентнь шэнэлэгдэхэ. ...бэ бүдэй 30 процентнь гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй...р, бусад хубинь һайн шанартай гэһэн сэгнэлтэтэйгээр ...гагдаха байна. Комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй ха...һаа олонхинь дунда ба дээдэ эрдэмтэй болохо. Хо... хараата түсэб бэелүүлһэнэй ашаар 2 миллион 300 ...ан түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтахаар баг...лдана.

Иимэ түсэбүүд авиазаводой, судна бүтээлгын, «Тепло...ор», локомотив вагон-заһабарилгын заводуудта зо...доо. Авиазаводой баталан абаһан түсэбэй ёһоор гур... цех, 11 участок үргэлжэдөө, оньһожоруулагдаха ... Поточно конвейерэ 12 линн тодхохоор, үргэлжэдөө ...һожоруулагдаһан 13 склад байгуулхаар хараалагдаа.

Арбадахи табан жэлдэ локомотив-вагон заһабарилгын ...одто ехэ хубилалта хэгдэхэ юм. Завод үргэдхэгдэхэ ... ехэ продукци бүтээдэг болохо. Хүдэлмэри...эн социально-культурна байдал һайжаруу...даха байна. 35—40 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай ...рын гэрнүүд, тус бүридөө 140 үхибүү хүмүүжүүлхэ ... саад, 600 хүнэй хамтын байра, тамаралгын бассейн ...аар, хамһабарнин ажахы байгуулхаар түсэблөөтэй. ...одой үйлэдбэрине ашаг үрэтэйгөөр хүгжөөхын тула ...бэрилгын автоматизированна онол арга үргэнөөр хэ...эгдэхэ юм. Коллективүүдэй зохёоһон холын хараата тү...үүдэй ёһоор городой предприятинуудта 250 шэнэ тех...огическа процесс, 1800 шэнэ, бүтээсэ ехэтэй түхеэ... тодхогдохо байна.

Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэе...лхэ хэрэгтэ предприятинуудай социально-экономиче... хүгжэлтын холын хараата түсэбүүдэй үүргэ, удха ша... тон ехэ. Арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэхэ, ...лэдбэрез хүгжөөхэ бүхы техническэ, экономическа, со...льна арга боломжонууд эдэ түсэбүүд дотор хараалаг... тэдэнине хэрэглэхэ гол шэглэлнүүд, арга замууд то...хойлогдоно.

Мүн саг үргэлжын кадрнуудтай болохо, тэдэнине хү...жүүлхэ, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ талаар ...орхой зорилго табигдана. Түсэб соо хараалагдаһан ...жээ ябуулгануудые дүүргэхын тула социалис мүры... үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй эмхидхэхы, хүмүү...лхы нүлөө дээшэлүүлхэ шухала. Тиимэһээ социалис ...рысөө улам саашань хүгжөөхэ, онол аргыень нари...улха асуудалнууд түсэб дотор бага бэшэ һуури эзэлнэ.

Харин зарим предприятинуудта холын хараата түсэб ...охо, баталан абаха хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулаг...гүй. Барилгын олон организацинуудай, транспортна ...едприятинуудай коллективүүд социально-экономическа ...жэлтын түсэбүүдые баталан абаагүй байһаар.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын, предприяти...нэй арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэжэ, табан ...лэй аша туһада зорюулхын тула эдэ түсэбүүд табиг... гээшэ. Түсэб зохёон табиха, тэрэнине дүүргэхэ хэ... хүдэлмэришэд хабаадалсана. Мүн эрдэмтэдэй, на... [illegible]

Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ комплексно хэмжээ ябуулгануудые хараалһан холын хараата түсэб промышленностиин, транспортна предприятинуудта, барилгын организацинуудта зохёогдохо ёһотой. Партиина организацинууд түсэб зохёолгые хиналта абаха. Тэрээн соо хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд хэр бэелүүлэгдэжэ байһые хинаха уялгатай.

БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОЁО ХЭРЭГЛЭН

Энээнһээ урда жэлнүүдтэшье оробо тараанай ургаса тиимэ хүнгэнөөр абтадаг байгаагүй ааб даа. Гэбэшье энэ жэлдэ илангаяа орёо бэрхэтэй эрхэ байдал тохёолдобо.

Таряагаа түлэг хадажа, хуряажа, эхилээд байтарнай, августын һүүлшын арбаад хоног соо, сентябриин гараһанһаашье хойшо манай эндэ наратай сэлмэг үдэрынь тон үсөөн байгаа гэхэдэ болохо. Бага багааршье һаа, ходол хура бороо ороо. Мүнөөшье тогтоогүй байна.

Сагай уларилай иимэ орёо бэрхэтэй байдал тохёолдуулаад байхада, таряагаа гээлтэгүйгөөр, эрхим шанартайгаар хуряажа абахын тула бүхы арга боломжо, хүсэл оролдолго, хамаг мэргэжэл шадабаряа гаргаан хүдэлхэһөө ондоо арга байхагүй.

Ороохо тараанай ургасые түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гээшэ хүдөөгэй бүхы ажалшадай айхабтар харюусалгатай шалгалта болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Казахстанда болоһон партийно-ажахын эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ онсолон хэлээ. Леонид Ильич Брежнев ороной хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ шууд сэхэ гүнзэгы шэнжэлхы сэгнэлтэ үгэжэ, саашанхи зорилгонуудые тодо һонороор зааһан байна. Энэнь хүдөөгэй ажалшадай, тэрэ тоодо таряашад, механизаторнуудай урма баярые бадаруулба, шэнэ амжалтада зоригжуулба. Хэнэйшье мэдэһээр, ганса манай эндэ бэшэ, ороной бусад республика, об ластьнуудта сагай уларил баһал бэрхэшээл ушаруулна. Бороо ороно, таряа абхуулнагүй гээд, гараа хабсараад һууха аргагүй.

Эдэ бүгэдые һайн онлгожо, манай совхозой таряашад, механизаторнууд бүхы арга боломжоёо хэрэглэн, үдэр һүнине илгангүй хүдэлнэ. Энэ жэлдэ тараанай ехэнхи ургасын набтар байһанине харааада абажа, тэрэнине заатагүй амяарлан хадаха гэжэ оролдонгүй. мүнөө таряанайнь эдеэшэһые хаража, комбайнаар сэхэ хуряанабди. Тиихэдээ хура бороогой багал тогтожо, һалхилаад. таряанай хоолосой хатантахалаар. комбайнууд хуряажа ороно. Даб дээрэ муушаг ургасатай таряан хуряагдана. Харин һайн ургасатай таряагаа амяарлан хаданабди.

Тиигэжэ совхоз дотор бүхы 6300 гектар тараанай ургасын 2100 гектарынь сабшагдаад, баал болгогдоо Үшөө 1500 гектарай баал суглуулагдаа. комбайнаар сэхэ хуряагдаа.

Ургасаяа хуряажа эхилхын урда манай комбайнернууд, тракторнстнууд Кубаниин таряашадай нүхэр Леонид Ильич Брежневтэ бэшэһэн бэшэгтэй, мүн аймагаймнай Калининай нэрэмжэтэ колхозойхидой социалис уялгатай танилсаад байхадаа. өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, баһал дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа һэн. Жэшээнь байгша ондо бүхы таряалангайнгаа гектар бүриһөө 13—14 центнер ургаса абажа бүхыдөө 83—84 мянган центнерһээ бага бэшэ ороохо суглуулха. гүрэндэ 9 мянган центнер имагтал сортовой эрхим шанарай шэнисэ худалдаха гэжэ шиидээ.

Ургасые түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряаха хэрэгтэ өөһэдынгөө бодото хубитые оруулхын тула түрүү механизаторнууд ехэ-ехэ уялганиуудые абаа һэн. Бэрхэ комбайнернууд Андрей Быков, Виктор Новокрещенных; Виктор Быков гэгшэд тус тустаа 7000 центнер таряа сохихобди гэжэ үгэеэ үгөө.

Мүнөө эдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула эршэмтэйгээр ажаллана. Жэшээнь, Андрей Андреевич Быков даб дээрэ 2500 гаран центнер таряа сохёод, бункер дээрээ хоёр табан хушуута одо зурууланхай.

Ажахы дотор ургаса хуряалгын бүхы хүдэлмэри хоорондоо забһаргүйгөөр, комплексно аргаар ябуулагдана. Тараанай хуряагдамсаар, һолоомонь суглуулагдажа һүрилэгдэнэ. Удаань намарай паар хахалагдана. Богонихон болзор соо түрүүшын 250 гектар намарай паар хахалагдаба. Үшөө 1700 гектар намарай паар бэлдэгдэхэ юм.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ажахынгаа доторой бүхы арга боломжо, нөөсэнүүдые гүйсэд элсүүлэн хэрэглэжэ, Эхэ орондоо эдеэ хоолой зүйлнүүдые шадаал һаа ехээр үгэхын түлөө тэмсэнэ.

Ф. ЕФИМОВ.
Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор.

УРГАСАДАА УРМАШАН...

Манай совхозой таряа хуряагшад шэниисэеэ амяарлан хадажа эхилбэ. Мүнөө ажахын хоёр тракторно-тараан ажалай бригадын 4 комбайн эдеэшэһэн шэниисэ унагаана. Һүүлээрнь үшөө 8 комбайн сабшагдаһан баалнуудые суглуулан сохижо эхилбэ. Энэ жэлдэ тараанай ургаса яһала һайн. Гектар бүриһөө 17—18 центнер шэниисэ ба 15—16 центнер обёос абтахаар хараалагдана. Сагай уларилай тогтууригүй, хура бороо элбэг дээрэһээнь 940 гектар шэниисэ бүхыдэнь амяарлан хуряахаар шиидэнхэйбди.

Түрүүшын үдэрһөө эхилээд залуу комбайнернууд, коммунистнууд Владимир Галсанович Аюшеев Валерий Хорлоевич Рампилов хоёр түргэнөөр, сэбэрээр сабшажа, үдэр бүри даабаряа үлүүлнэ.

Байгша ондо манай совхозой хүдэлмэришэд бүхы ороохото таряагаа сентябриин 25 болотор эмхитэй һайнаар хуряажа, хамта 21 мянган центнер ороохо суглуулха зорилготой. Тиихэдээ түсэбһөө гадуур 1,5 мянган центнер таряа гэхэ гү, али хамта 6 мянган центнер ороохо гүрэндэ худалдаха юм.

Р. ГОНСОРУНОВ,
Алтайн совхозой парткомой секретарь.
Хяагтын аймаг.

БУРЯАДАЙ, ЯХАДАЙ АССР-нүүдэй, ШЭТЫН ОБЛАСТИИН АЖАЛШАДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСООНЭЙ 1976 ОНОЙ ЯНВАРЬ—АВГУСТ ҺАРАНУУДАЙ ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

	Түсэб дүүргэлтэ (проц.)		
	Буряадай АССР	Яхадай АССР	Шэтын область
Промышленность			
Продукци худалдалга	99,8	99,8	100
Ажалай бүтээсэ	99,0	98,9	99,4
Промышленна предприятинуудай тоо — бүхыдөө	177	163	207
Тэрэ тоодо продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоо	47	46	54
Бүхы предприятинуудай тоодо — процентээр	27	35	26
Хүдөө ажахы			
Мал ажалай гол продуктнуудые бэлэдхэлгэ (юһэн һарын түсэбэй дүүргэлтэ)			
Мяхан	47	55	50
Һүн	84	88	85
Үндэгэн	107	97	97
Нооһон (жэлэй түсэбтэ)	97	—.	97
Капитальна барилга			
Гүрэнэй түбэй капитальна һомололго — бүхыдөө	94	97	84
Тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэри	93	96	87
Барилгануудта үгтэһэн капитальна һомололго: Һургуулинуудай барилгада	72	114	80
Хүүгэдэй эмхи зургаанай барилгада	87	100	73
Больница ба поликлиникэнүүдэй барилгада	116	95	62
Гэр байра ашаглалгада оруулалга (9 һарын түсэб)	60	42	51
Өөһэдын хүсөөр бүтээгдэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	97	102	92
Ажалшадай хэрэглэмжэ хангалга			
Хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн — бүхыдөө	99	103	99,7
Худалдаа наймаан			
Гүрэнэй ба капитальна худалдаа наймаанай эд бараанай розничэ эрьесэ (нэмэлтэ даабаритайгаар)	102	99,8	99

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИ

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ—АВГУСТДА

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой Булагай фермын һаалишад амжалтатай һайнаар ажаллажа байна. Тэрэншье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, тус фермын коллектив шэнэ табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэл зургаан һара соо дүүргэхэ гэһэн һайн һайхан үүсхэл гаргаад, аймагайнгаа бүхы һаалишадта хандаа.

Байгша ондо энэ фермын һаалишад бүхыдөө 3.800 центнер һү абаха түсэбтэй һэн. Үнгэрһэн найман һара соо 3.592 центнер абтанхай. Совхозой экономистнуудай тооложо үзэһэнэй ёһоор Булагай һаалишад сентябриин 20-доор һү һааха жэлэйнгээ түсэб бэелүүлхэ.

Байгша ондо тус фермын 11 һаалишан бүхы 220 үнеэнэй толгой бүриһөө 2.000 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялга абаа һэн. Үнгэрһэн найман һара соо фермын үнеэн бүриһөө 1680 килограмм һүн абтанхай.

Энэ коллективэй гүрэндэ һү тушааха жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэлгэдэ фермын түрүүшүүлэн оруулһан хубита тон ехэ. Жэшээнь, табан жэлэй хубиин түсэбые 4 жэл 4 һара соо дүүргэхэ гэһэн үүсхэл аймаг доторoo түрүүлэн гаргаһан Хандама Цыдыповна Буянтуева харууһалдаг үнеэн бүриһөө 2.200 килограмм һү һааха социалис уялгатай байгаад, сентябриин 1-нэй байдалаар 1.880 килограмм абанхай. Дүршэл шадабари ехэтэй энэ һаалишан фермэ дээрээ партгруппоргоор һунгагданхай.

20 гаран жэлэй туршада һаалишанаар ажаллажа байһан Екатерина Николаевна Глазкова мүн лэ габшагайгаар хүдэлнэ. Тэрэ найман һара соо харууһалдаг үнеэн бүриһөө 1.834 килограмм һү абаа. Байгша ондо абаһан социалис уялгань 2.000 килограмм юм. Үнинэй һаалишан Ханда Доржиевна Лубсандоржиева баһал оролдосотой һайнаар ажаллана. Тэрэ жэлэй туршада 2.000 килограмм һү һааха социалис уялгатай һаа, мүнөө дээрээ 1.817 килограмм һү абанхай. Залуу һаалишан Һамажап Жалсанова аха нүхэдһөө гээгдэхэгүйн тула бүхы шадалаараа оролдоно.

— Мүнөө бидэнэр Улаан-Тооромгэжэ зуһаланда байһанаа үбэлэйнгөө байрада бусажа ерээбди, — гэжэ Булагай фермые 26 жэлэй туршада даажа байһан Шогдоб Жамбалович Доржиев хөөрэнэ. — 1975 ондо һаалишаднай үнеэн бүриһөө 2.005 килограмм һү абаа һэн. Тиимэһээ арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэнэбди.

Д. ГАРМАЕВ.
манай корр.

«ИНТЕРЭЛЕКТРЫН» ЗҮБЛӨӨН ДҮҮРЭБЭ

Улаан-Үдымнай Соведүүдэй талмай дээрэ, партиин Улаан-Үдын горкомой ба горсоведэй гүйсэдкомой байшангай дэргэдэ Европын социалис гүрэнүүдэй тугууд табан үдэрэй туршада намилзаа. Манай ороной, Болгариин, Венгриин, Польшын, Румыниин Арадай республиканuудай, Германиин Демократическа Республикын, ЧССР-эй, СФРЮ-гэй делегацинууд электротехническэ промышленностине ерээдүй сагта комплексноор хүгжөөхэ холын хараата зорилгонуудые эдэ үдэрнүүдтэ зүбшэн хэлсээ.

1976—1980 онуудта электродвигательнүүдые бүтээн гаргаха үйлэдбэрине олон гүрэнүүдэй зүгһөө мэргэжүүлхэ ба хамжан эмхидхэхэ тухай урдань баталагдаһан хэлсээндэ оруулагдаха нэмэлтэ проект бэлдэхэ тухай, 1990 он болотор электротехническэ промышленностине хүгжөөхэ научно-техническэ хараалмжанууд тухай асуудалнууд олон талаһаа зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүдэй делегацинууд шэнэ түхэлэй электродвигательнүүдые зохёохо, бүтээн гаргажа эхилхэ талаар научно-техническэ комплексно программа бэелүүлхын тула хамжан ажаллаха хэлсээнэй проект бэлдэхэ асуудал хаража үзэһэн байна.

«Интерэлектро» организацида оролсодог гүрэнүүдэй делегацинууд «Электродвигательнүүдые бүтээн гаргаха үйлэдбэрине 1981—1985 онуудта хүгжөөхэ түсэбүүдые хоорондоо холбоотойгоор зохёохо хүдэлмэриин программые зүбшэн хэлсээ.

Хамта дээрээ «Интерэлектрын» зургаадахи зүблөөн дээрэ 12 асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Европын социалис оронуудай делегацинууд электродвигательнүүдые бүтээн гаргаха үйлэдбэриин научно-техническэ харилсаа холбоо хүгжөөхэ асуудалнуудые хаража үзөө.

«Интерэлектрын» зургаадахи зүблөөнэй зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаар хэлсээн баталан абтаһан байна. Румыниин делегацине толгойлогшо Д. Личков, Венгриин делегациин хүтэлбэрилэгшэ Л. Вашади, ГДР-эй делегациин хүтэлбэрилэгшэ Х-И. Хан, Польшын делегацине толгойлогшо Е. Биндуга, ЧССР-эй делегациин хүтэлбэрилэгшэ И. Когоут, СФРЮ-гэй делегацине толгойлогшо Б. Франчич өөһэдынгөө делегацинуудай зүгһөө һанамжа дурадхалнуудаа хэлээ, ажаглалта хээ. Бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр хэлсээнэй протоколдо гар табигдаһан байна.

Энээгээр «Интерэлектрын» зургаадахи зүблөөн үсэгэлдэр хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Протоколдо гар табилгын үедэ республикымнай партийна, совет органуудай, «Электромашина» заводой хүдэлмэрилэгшэд байлсаа.

Европын социалис оронуудай делегацинууд «Электромашина» заводой цехүүдээр ябажа, үйлэдбэритэйнь танилсаа. Этнографическа музей ошожо хараа, Байгал далайгаар аяншалаа. Мүн Улаан-Үдэ городтой танилсаһан байна.

Айлшад мүнөөдэр Москва ошохоор мордобо.

С. БАРДАМОВА.

АГУУ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Агуухэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ойдо зорюулан, Улаан-Үдын Железнодорожно район дотор ажалай эстафетэ соносхогдонхой. Тиин агуу һайндэр болотор үлэһэн арбан табан һара 15 союзна республикада зорюулагдана.

Байгша оной августһаа ерэхэ жэлэй октябрь һарын дүүрэтэр үнгэргэгдэхэ тус эстафетэдэ районой промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай коллективүүд, тэрэ тоодо ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд хабаадалсана. Заводой бүхы цехүүдэй, мастерска участогуудай, бригадануудай коллективүүд энэ мүрысөөндэ оролсоод, улам эдэбхитэй һайнаар ажаллана. Һарын туршада тэрэл республикын хүн зоной ажал хэрэгүүд, ажаһуудал, соёл культура болон амаралта тухай, байгаалинь онсо шэнжэнүүд тухай һонин материалнууд заводой «Импульс» гэжэ олон хэһэгээр гарадаг газетэдэ толилогдодог байха.

Армениин ССР-эй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ажалай вахта сентябриин 1-дэ эхилбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

---

40 КИЛОГРАММҺАА ДООШО БЭШЭ

Хонидые тусхай талмайда баилгажа шахахада түргэн гаргалдаг. Республикымнай ажахынууд түрүү энэ арга үргэнөөр хэрэглэдэг болонхой. Хонидые баилгажа, мэргэжэлтэдэй табиһан рационой ёһоор эдеэлүүлхэ уһалхада, сүүдхын туршада тус бүринь шэгнүүрээ 200—300 граммаар нэмээдэг. Хүндэ шэгнүүртэй тарган мал гүрэндөө тушаахада алишье талааараа ашаг олзотой.

Хүрбын совхоз гүрэндэ тушаагдаха 2.400 хони дүрбэн отара болгоод, шахажа эхилбэ. Шахалгада табигдаһан хонидые харууһалха дүршэлтэй хүнүүд томилогдонхой. Ажахын отделени бүхэндэ иимэ отаранууд эмхидхэгдээ. Хонишод Семён Данилов, Анатолий Вахрушев, Хандажап Сангаева гэгшэд мяханай комбинат ябуулагдаха хонин бүхэндэ 5 килограмм зелёнко, 800 грамм һайхан үбһэн, 430 грамм талха таряанай зүйл үгэнэ.

Ажахын хонишод хараалһан даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула оролдожо байнхай.

Д. ХУБИТУЕВ.
Хориин аймаг.

РЕПОРТАЖ

ТҮРҮҮШЫН МЯНГАТАН

Никольскын дэргэдэхи га...аһаа сэхэ Шергино һуу...н тээшэ зурыһан дардам харгын хажуу тээ ешмээнэй поли шарлан нэмжыдэг юм. Мүнөө эндэ хүрэжэ ерэхэдэ...мнай, эдеэшэжэ надхашаһан ...эн дүрбэн комбайнай сэхэ хадажа ябахань холо...һоо элихэнээр харагдаба. Эгээ урдахи комбайнине нё...лондоной таряа хуряалгада совхозой чемпион болоһон коммунист Юрий Семёнович Тугарин жолоодожо ябаба. Удаадахидань залуу комбайнер Владимир Польгуль, дүршэлтэйшүүлтэй ана мана мүрысэнэ.

— Мүнөө жэл таряамнай ...аар ургаагүй. Зунай ...эхээр тандан алдажа, наб...араар, шэнэ...ээр гараа. Ти... ...охонуур сабшанабди. Һолоомониинь малай тэжээл болохо, — гэжэ Юрий Семёнович даруу...ханаар хөөрэбэ.

Совхозой комбайнернууд ешмээн хуряажа захалһаар үнинэй юм. Энэ һүүлшын поли. Сэхэ хадажа, ургасыень хуряажа дүүргэнээр лэ, шэниисэеэ сабшажа, баал болгон унагаахабди гэжэ комбайнернууд мэдүүлнэ. Мүнөө шэниисын поли дээрэ комбайнернуудай хэдэн звено ажалладаг юм.

Эндэ ешмээн сэхэ хадажа байһан комбайнернууд тус тустаа мянга гаран центнер таряа сохёод байнхай. Хуряалгын урда тээ болоһон механизаторнуудай хамтын суглаанда хабаадалсахадаа, тус бүрээ 5—6 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа сохихоор социалис уялга абаһан юм. Теэд мүнөө эдэнэр хараалһан зорилгоёо сүм дүүргэхээр шиидэнхэй ажаллана.

— Таряа хуряалгамнай һаял эхилээд байна гээшэ. Ингээд лэ шэниисэ хадажа захалхадаа; абаһан уялгаяа дүүргэхэ, үлүүлхэшье аргатай байнабди. Манай хэһэн ажалай дүн тоо бүридхэгшэмнай үдэр бүри согсолдог. Тиихэдэ үглөө бүхэндэ бусад полидо ажаллажа байһан комбайнернуудай хэһэн хүдэлмэриин дүн таһалгаряагүй дуулгагдажа байдаг. Бидэнэй мүрысэн ажаллахада нилээд таарамжатай. Мүрысэжэ байһан хүнэйнгөө дүн мэдээд байхада зохид ха юм даа, — гэжэ Григорий Федорович Дубинин мэдүүлээ һэн.

Энэ полидо ажаллажа байһан комбайнернуудай ана мана мүрысэдэг байһаниинь элеэр харагдана. Юуб гэхэдэ, ешмээнэ гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа, комбайнаа һаадгүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэдэг байна. Механизаторнуудай мэдүүлһэнэй ёһоор, хура бороогүй сэлмэг үдэрнүүдтэ комбайнаа үглөөнһөө һүниин тэн болотор зогсолтогүй хүдэлгэжэ, таряагаа богони болзорто хуряажа абахые оролдодог байба. Энэншье гайхалгүй. Һаянай хура бороон хэдэн үдэр адхаржа, хүдэлмэриинь нилээд һаатуулаа ха юм. Хэрбээ иигэжэ һаадгүй ажаллаагүй һаа, ургасаяа саһанай оротор хуряажа абангүй үлэжэ болохо.

— Аранхан гэжэ ургуулһан ургасаяа иигэжэ «газарай» болгобол, сдоол һула һалаха байна бшуубди. Хүшэрхэн лэ намар боложо байна даа, — гээд комбайнер Михаил Кириллович Куржумов хөөрэлдөөндэ оролсобо.

Совхозой түрүүшын мянгатан мүнөө үдэрэйнгөө даабари холо үлүүлнэ. Энэ полиин ургаса бусадһаа һайн байна, ороохо шэрэдэг автомашинанууд таһалгаряагүй иишэ субана. Бидэнэй хөөрэлдэһөөр байтар, хоёр автомашина кузоваараа дүүрэтэр ешмээн ашаад, тараанай тоог тээшэ ошоо һэн.

Комбайнернуудай даажа абаһан комбайнаа һайнаар заһабарилһанай ашаар эбдэрэлтэгүй, бүтээсэтэйгээр хүдэлгэдэнэ. Хэрбээ эбдэрбэлнь, нүүдэл автомастерскойн слесарь-заһабарилагшад тэрэ дороо поли дээрэнь ерээд, дутагдалыень усадхаха уялгатай юм. Тиимэһээ тараанай тоогые даагша гү, али ороохо тушаан абадаг тоо бүридхэгшэ автомашинын жолоошодпоо хаана, ямар комбайнай эбдэрһые мэдэжэ абаһаар лэ автомастерской эльгээнэ. Иимэ арга хабартаа тарилгын үедэ баһал хэрэглэгдэжэ, нилээд аша үрэтэй байһаниинь элирүүлэгдэһэн байна.

Дурсагдагша ажахын механизаторнууд һаяхан Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой таряашадай үүсхэлтэй танилсажа, зүбшэн хэлсээд, хараалһан зорилгоёо шэнэлһэн юм. Тиигэжэ мүнөө эндэхи комбайнернууд, тракторнстнууд ургаса хуряалгаяа богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэһөө гадна, намарай паар хахалха түсэбөө сүм дүүргэхээр ажаллана.

— Мүнөө таряа хуряалгамнай эгээл хурдандаа ороод байна. Сагай уларилай таарамжатай зохид боложо захалхада, ажалнай одоол бурьялжа эхилхэ. Мүнөө жэлэй ургаса хуряалга урдынхиһаа бури эмхитэйгээр эхилээ, — гэжэ Юрий Тугарин баяртайгаар хэлэнэ.

Эрхим амжалта хүн бүхэнэй оролдолгоһоо һэмнай. Эдэ мянгатанай хэжэ байһан ажалые адаглан харахада, заабол уялгаяа бэелүүлхэ байһандань этигэмээр һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ.
манай корр.
Кабанскын аймаг.
«Шергинский» совхоз.

СССР-эй оборонын министр албанай хэрэгээр ПНР-тэ ошохонь

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов түрүүтэй СССР-эй сэрэгэй делегаци ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй национальна оборонын министр, армиин генерал В. Ярузельскиин уряалаар, хани ёһоной албанай хэрэгээр сентябриин түрүүшын хахадта Польшо ошохонь.

Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов албанай хэрэгээр ошоод байхадаа, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй «Щит-76» гэһэн нэрэтэйгээр ПНР-эй территори дээрэ үнгэргэгдэхэ һуралсалда хабаадаха юм.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэри дүүргэхын түлөө

ЭРХИМ ҮРЭҺЭНЭЙ ҮРЭ ЕХЭ

Арбадахи табан жэлдэ ороохо таряа ехээр хуряажа, гүрэндэ тушааха тухай партиин XXV съездын шиидхэбэринүүд соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй гээшэ. Тиин хараалагдаһан энэ зорилгоё сүм бэелүүлхын тула ажахынууд нэн түрүүлэн ороохото ургамалнуудайнгаа ургаса эрид дээшэлүүлжэ, түрүү дүй дүршэл, онол арга болон эрдэм наукын шэнэ туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ болоно. Илангаяа ойрын жэлнүүдтэ совхоз бүхэн һайн сортын үрэһэнэй таряа ехээр ургуулжа, баян ургаса үгэдэг, нютагай эрхэ байдалда таарангы сортын тарянай өөрын хүрэнгэтэй болохые эрмэлзэхэ зэргэтэй. Тиихэдээ ажахынууд жэл бүри эрхим сортын таряа ехээр тарижа, өөрыгөө үрэһэ хүрэнгөөр хангаха хүдэлмэреэ һайжаруулха болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай олохон колхоз, совхозууд баян ургасатай, хоморой сортын гэгдэдэг «Бурятская», «Комета», «Саратовская-36» шэниисэ, «Удыч-Жулты» обёос, «Паллидум-394» ешмээн ехээр тарижа, ургаса ехэтэй «Бурятская-34» гэжэ шэнэ сортын шэниисэ, «Уладовский юбилейный» гэһэн горох ургуулжа, туршажа, захалаа.

Нютагай эрхэ байдалда таарангы сортын һайн шанартай үрэһөөр тарилга хэхэдэ, хэзээдэшье баян ургаса абтадаг юм. Байгша ондо республика дотор бүхы тарилгын 77 процентнь һайн шанартай үрэһөөр таригдаһан юм. Тиихэдэ нютагай эрхэ байдалда таарангы сортын үрэһөөр оройдоол 65 процентдэ тарилга хэгдээ. Энэ бага гээшэ.

Саашадаа колхоз, совхозууд һайн шанартай, эрхим сортын тарянай үрэһэ ехээр бэлэдхэжэ нөөсэлхын тула байгша онһоо эхилжэ хуряагдаһан ургасынгаа шанарыень шалгажа, үрэһэндэ хэрэглэгдэхээр байһыень тодорхойлхо ёһотой. Эрхим сортын үрэһэ элбэгжүүлхэ гэбэл, ажахы бүхэн үрэһэнэй таряа ургуулха тусхай бригада, звенонуудые байгуулха зэргэтэй. Иигэжэ тусгаар үрэһэ бэлэдхэжэ нөөсэлхэ бригада, звенонуудта ажалынь хүсэд оньһожоруулагдажа, хүрэнгын ороохо илгаха, сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэринь машинын хүсөөр хэгдэдэг болохо байна. Тэрэгүйдэ суглуулагдаһан үрэһэнэй тараан түргэн сэбэрлэгдэжэ хатаагдангүй гутажа магад шуу.

Иимэ тусхай бригада байгуулхадаа, хүтэлбэрилэгшөөр заабол дүршэлтэй гэхэ гү, али энэ талаар мэргэжэлтэй хүниие томилхо хэрэгтэй. Гадна, звено, бригаданuудай ажалда ходоодо анхаралаа хандуулжа, ороохо сэбэрлэхэ шэнэ түхэлэй, бүтээсэ ехэтэй машинаар хангаха, мүн үрэһэ хадагалха склад, һарабшануудые барижа үгэхэ ба хэрэгтэй техникэ хүсэд даалгагдаха зэргэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Баргажанай аймагай Хилганын, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», «Коммунизм» колхозуудта үрэһэнэй таряа ургуулха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээлбэл, Кабанскын аймагай Оймороой совхозой гаряашад эрхим сортын, һайн шанартай үрэһөөр тарилга хэһэнэй ашаар нёдондо гектарай 15,6 центнер. харин эндэхи үрэһэнэй таряа ургуулдаг бригада гектар бүриһөө 18,5 центнер ороохо хуряажа абаһан юм. Тиихэдэ Байгалай совхозой Еланай бригада гектарай аяар 25,1 центнер таряа суглуулаа бэлэй. Энэ аймагай «Шергинский» совхозой IV отделениин үрэһэнэй таряа таридаг бригадын ажалые онсо тэмдэглэмээр. Тус бригадада 1670 гектар тарялан даалгагданхай, 1400 тонно үрэһэнэй ороохо хадагалха складтай, таряа сэбэрлэжэ хатааха КЗС-105 түхэлэй пункттай, асфальтаар хушагдаһан 10 мянган дүрбэлжэн метр талмантай юм. Нёдондо энэ коллектив гектарай 16,5 центнер таряа хуряажа абаһан байна.

Таряа хуряалгын үедэ ороохото ургамалнуудаа эрхим шанартай үрэһэ бэлэдхэжэ абаха тушаа олохон ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд онсо анхарал хандуулдаггүй байһан. Ушар иимэһээ, бүхы һанал бодолоо ургаса хуряалгада табяад, үрэһэ бэлэдхэлгээ мартажархидаг гуримтай. Энэ тон буруу гээшэ. Иигэжэ үрэһэ хүрэнгэ хааха хүдэлмэреэ хойшолуулжа унжагайруулхадаа нөөсэлһэн үрэһэнэйнгөө ороохо гутаана ха юм. Тиимэһээ энэ дутагдалые ойрын сагта усадхажа, таряа хуряалгын үедэ заабол һайн шанартай хүрэнгэ бэлэдхэхын тула онсо хэмжээнүүдые хараалха бологдоно.

Хоёрдохёор, ороохо сэбэрлэхэ бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдээ ганса бэшэ, харин хоёр-гурбан халаанда хүдэлгэхэ, хэхэ ажалыень тодорхойлхо эрилтэ табигдана. Урда жэлнүүдтэ олохон ажахынууд, жэшээлбэл, Түнхэнэй аймагай Саянай, Зэдын аймагай Борьёогой, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын «Одон» совхозуудта болон бусад колхозуудта үрэһэнэй тарлаа сэбэрлэхын орондо, ажахы дотор хэрэглэгдэхэ таряа сэбэрлэжэ сагаа барадаг байна.

Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, республика дотор шиниг нойтонойнгоо талаар тусхай эрилтэдэ хүрэмөөр бэшэ үрэһэнэй таряа бэлэдхэдэг ажахынууд үшөөл бии байһаар. Нэрлэн хэлэбэл, Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Захааминай, Кабанскын, Яруунын аймагуудай ажахынууд ниимэрхүү дутагдалаа дабтаһаар үнинэй. Мүнөө үедэ республикымнай ажахынууд хүрэнгын ороохо хатааха дүүрэн аргатай байбашье, элдэб шалтаг урдаа барижа үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ, хатааха харюусалгата ажалаа унжагайруулдаг, шанарыень доошолуулдаг байна.

Һайн шанартай тарянай үрэһэ бэлэдхэхэ гэбэл, ажахы бүхэн тусгаар звено эмхидхэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ бэлэдхэһэн бригада, звенонуудай гэшүүдтэ түлбэриинь дээшэлүүлжэ, урмашуулхы гуримда оруулха эрилтэтэй. Иимэрхүү аргые Кабанскын аймагай «Шергинский» совхоздо, Хяагтын аймагай «Родина», «Заря» колхоздо хэрэглэгдэдэг болоһор үнихэнэй юм.

Зарим ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд үрэһэнэй ороохо 3-дахи классай шанарта хүргөөд, һанаагаа амаршадаг заншалтай. Теэд энээнтэй эбсэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, 3-дахи классай үрэһөөр 100 гектарта тарилга хэхэдэ, 1,5 миллион үлүүтэй ороохон хиидэ хаягдажа хосорно ха юм. Гадна үрэһэнэй участогуудта заримдаа 3-дахи классай бэшэ, харин тарилгын шанарта оройдоо хүргэгдөөгүй үрэһөөр тарилга хэгдэжэ, тон ехэ хохидол ажахыда ушаруулагдана.

Мүнөө республика доторнай эрхим шанартай үрэһөөр тарилга хэдэг ажахынууд нилээд олошороо. Тиимэһээ саашадаа баяч ургаса ургуулха гэбэл, үрэһэ хүрэнгэсэ эрхим шанартангаар бэлэдхэхэ тушаа гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Г. МАШКОВИЧ
республикын гүрэнэй үрэһэнэй инспекциин ахамад агроном.

ШЭНЭ ГУРИМААР ХҮДЭЛНЭБДИ

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын намарай ургаса хуряалгын халуун ажалай хаһа манай аймагта хаа хаанагүй эхилээд байна.

Энэ харюусалга ехэтэй сагта тарялан дээрэ хүдэлжэ байһан бүхы машина техникые нэгэшье һаадгүйгөөр, саг соонь техникээ харууһалха хэрэгтэй болоходонь бага зэргын заһабари хээрэ хэжэ, һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гээшэ тон шухала. Энэ талаар өөһэдынгөө ехэ харюусалгые ойлгожо, Хурамхаанай аймагай ажахынуудтахи хуряалгын техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ тушаа «Сельхозтехникын» манай Могойтын отделениин коллектив бага бэшэ ажал хэнэ гэжэ тэмдэглэхээр байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай отделени ажахынуудай оньһон техникэдэ байра дээрэнь техническэ харууһа хэхэ, заһабарилха хүдэлмэриие бэедээ даажа абанхай. Мүнөө 120 комбайн таряа хуряалгада хүдэлжэ байна. Душэниинь отделениин мастерскойдо заһабарилагдаад, ороохоной гээгдэхэгүйгөөр нүхэ, забһарнуудынь бүтүүлэгдээ, набтар ургасатай тарла гээлтэгүйгөөр хадаха түхеэрэлгэнүүд толхогдоо һэн. Ажахынуудhаа һүүлэй үедэ ерэһэн 5 трактор заһабарилагдажа, һаяар эльгээгдэхээ байна. Ургаса хуряалгада хабаадаха 9 автомобиль мүн лэ бэлэн болгогдоод ябуулагдаба. Энээнһээ гадна, отделениин 25 автомашина, 12 трактор ажахынуудта силос, сенаж бэлэдхэлгэдэ хабаадана.

Ургаса хуряалгын техникые һайнаар хангаха, техническэ харууһа хэхэ талаар ороной түрүүшүүлэн арга өөһэдтөө нэбтэрүүлэнхэйбди. Үнгэрэгшэ хабарай тарилгада тус арга түрүүшынхеэ хэрэглэжэ эхилһэн байгаабди. Ажахынуудай трактор, машинада техническэ харууһа хэхэ гол хүдэлмэриие бэедээ даажа абаад байхадаа, полевой стануудта тиимэ тусхай типовой пункт байгуулаабди. Тэндэнь шухала түхеэрэлгэ — трактор, машинын тооһо шоройе угааха эстакада, шухала зүйлнүүдыень таарууулха, шалгаха талмай, гагнуури хэхэ һарабша гэхэ мэтын юумэн гүйсэд бии болгогдоо. Уланхаанай совхозhoo бэшэ ажахынуудта бултандань тиимэ пунктнууд байгуулагданхай. Илангаяа Аргатын совхозойхид шэнэ арга урагшатайгаар дэмжэһэн, хоёр полевой. стандаа пунктнуудые типовой проектын ёһоор түхеэрһэн байна. Отделениин дүршэлтэй инженер-технолог Д. М. Хобраков энэ совхоздо эмхидхэгдэһэн пунктые даана.

Ажахынуудай элдэб түхэлэй техникэ харууһалга урид табигдаһан графигаар ябуулагдана. Жэшээнь, К-700 түхэлэй хүндэ тракторнуудта тусгаар анхарал табигдадаг, тэдэнэй нэгэдэхи, хоёрдохи техническэ харууһалганууд поли дээрэ хэгдэдэг. харин гурбадахи техническэ харууһалгань заатагүй отделениин мастерскойдо хэгдэдэг юм. Энэ харюусалгата хүдэлмэри жолоошон-слесарь И. Д. Макинда, мастер-наладчик Г. К. Кальцинда даалгагданхай. Тус тракторта техническэ харууһалга хэхэ курс тэдэнэр дүүргэнхэй.

Отделениин зургаан инженер - технолог ажахынуудые тус бүридөө даажа абаад, саг үргэлжэ поли дээгүүр ябажа. графиган ёһоор агрегат бүхэндэ техническэ харууһа хэнэ. Тэдэнэр булта автомашинатан, тиимэһээ хэрэгтэй түхеэрэлгэ, запасной частьнуудые, багахан радиостанци абаад ябадаг. Инженер-технолог бүхэн тарялан дээрэ гарахадаа, полевой стануудтай, отделенитэй машина сооһоо рацяар хөөрэлдэжэ, хаана ямар трактор, комбайнай эбдэрһэн, зогсоһые дары мэдэжэ абадаг.

Ажахынуудтахи техническэ харууһалгын пунктнуудта нэгэ-нэгэ мастер-заһабарилагша хүдэлнэ. Заабариингаа ёһоор пункт бүхэндэ хоёрһоо үсөөн бэшэ тиимэ заһабарилагшад хүдэлхэ байгаа. Теэд һайн бэлэдхэлтэй, мэргэжэлтэй хүнүүд дуталдана.

Энэ жэлдэ отделенидээ түрүүшынхеэ диспетчерскэ албаниие бии болгообди. Энэ ехэ таарамжатай: саг. түлишэ алмана. Хуряалгын халуун хаһада машина техникые шухала хэрэгтэй тээшэнь түргөөр эльгээхэ, эбдэрһэн техникые түргэн заһабарилхада, диспетчерскэ албан туһалдаг. Ажахынуудаи полевой стануд манай отделенитэй телефоноор, рацяар ходо хөөрэлдэжэ байдаг. Полевой станһаа инженерэй хэһэн захилаар хэрэгтэй запасной частиие хүсэд бүридхэжэ, саг соонь эльгээхын диспетчер-бүрихэгшэдэ даалгадаг юм. Тиин тусхай машина хэрэгтэй запчастьнуудые ашаад, полевой станда түргэн абаашана.

Гэбэшье энэ талаар бүхы юумэн хуу шиидхэгдэшоо гэхын аргагүй. Манайда дутуу дунда юумэн үшөөл бии. Зарим ажахынуудтамнай гагнууриин агрегат дуталдана. Трактор, машина, комбайнуудай запасной часть хомордоно. Илангаяа комбайнай молотилкын һагшуурнууд, вариаторай ремень гэхэ мэтэ олдодоггүй байна. Энэ талаар республикын «Сельхозтехникын» нэгэдэл манда туһалха бэзэ гэжэ найдагдана.

Саашадаа мастер заһабарилагшадые һургаха, бэлдэхэ хэрэгые улам һайжаруулха, тэдэниие олошоруулха, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ зорилготойбди. Машина техникын гол орёо узелнуудые уридшалан шалгажа, хаанань юунэй эбдэрһые задалангүй тодорхойлдог тусхай түхеэрэлгэ ороной түрүү ажахынуудта бии боложо эхилэнхэй. Манайшье отделенидэ иимэ түхеэрэлгэ эльгээгдэхээр хүлеэгдэнэ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, отделениингээ харьяата ажахынуудта таряа хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһада оньһото машина техникые нэгэшье үдэр миин һаатуулангүй, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди.

Н. БУЛГАТОВ.
«Сельхозтехникын» нэгэдэлэй Могойтын отделениие эрхилэгшын орлогшо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иртыш — Караганда гэһэн каналай бүлүүр станци Горнягуудай ажаһуудаг Экибастуз хотые уһаар хангаха үүргэтэй энэ канал ехэ удха шанартай.

ТАСС-ай фотохронико.

Хитадай Коммунис партиин Центральна Комитедт

Хитадай Коммунис партиин ЦК-гай Түрүүлэгш...

Цзэдунай наһа бараһантай дашарамдуулан, манай ... шаналалые тогтоон абыт.

Тэрэшэлэн наһа барагшын бүлэдэ, тэрэнэй дүтын ...тэ шаналалаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТ...
ЦЕНТРАЛЬНА КОМИ...

КПСС-эй райкомуудһаа мэдээсэнэ

ДУТУУ ДУНДАНУУДАА УСАДХАХА

Мухар-Шэбэрэй аймагай Заганай колхоз тон ехэ ажахынуудайнь нэгэн юм. Гадна экономическа талаһааше бата бэхи үндэһэ һууритай колхоз гэжэ тоологдодог.

Заганай колхозой гэшүүд мүнөө үедэ амжалтатайгаар ажаллажа байна. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринууд яһала һайнаар бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондоной энэ үетэй сасуулхад болоо һаа, һү һаалга 8,2, һү тушаалга 2.2 процентээр, үнеэн бүриһөө һү һаалга 221 килограммаар ехэ болоо бшуу.

Эдэ амжалтанууд ямар аргаар туйлагданаб? Онсолходо, тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха талаар һүүлэй үедэ бэелүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулганууд ехэ нүлөө үзүүлһэн байна. Жэшээлхэдэ, ногооной гурил татажа гаргалга нёдондонойхидо орходоо 75 процентээр ехэ болоо. Тингэжэ 700 тонно иимэ тэжээл хадагалагданхай. Сенаж бэлэдхэлгэ 1.5 дахин дээшэлээ.

Тус ажахыда мал ажалай барилга горитойгоор хэгдэнэ. Мүнөө үедэ 600 үхэрэй байха комплекс ашаглалгада тушаагдахаяа байна. Үшөө тиихэдэ 400 үхэрэй байдаг хашаа шэнэлэгдэн заһабарилагдаба.

КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой бюро эдэ бүгэдые онсолон тэмдэглэхэ зуураа, үшөөл бии байгаа дутуу дунданууд тухайнь тус колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ сэхэ заажа үгэбэ. Партиин XXV съездын шиидхэбэри хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухайгаа тоосоо барихадань. эдэ дутуу дунданууд тобойсо элирээ.

Нэн түрүүн зоотехническэ албанай хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй гээд бюрогой баталан абаһан тогтоол соо хэлэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, хурьга. поршоонхонуудые абаха түсэб дүүргэгдэнгүй үлэхэһөө гадна, нёдондонойхидо орходоо бага байна ха юм. Гүрэндэ нооһо тушаахa түсэб бэелүүлэгдэнгүй үлөө. Хонин бүхэнһөө . оройдоо 2,3 килограмм нооһо хайшалжа байхадань, түсэб дүүргэхэ гээшэ хүшэр болонгүй яахаб даа. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, малайнгаа үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хэхэ зорилго колхозой малшадай урда табигдана.

ХҮДЭЛМЭРИИН ШАНАРТА — ОНСО АНХАРАЛ

Хүдөөгэй барилгашадай урда горитой зорилгонууд табигдадаг гээшэ. Тэдэнэрэй хэр зэргээр ажаллаһанһаа хүдөө ажахын, илангаяа мал ажалай саашанхи хүгжэлтэ ехээр дулдыдана. Энээнһээ уламжалан, урдань табигдаһан зорилгонуудаа «Бурятцелинстрой» трестын 1011-дэхи нүүдэл колоннын коллектив хэр зэргээр бэелүүлжэ байнаб гэһэн асуудал партиин Бэшүүрэй райкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тингэхэ зуураа үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа.

Бүхы дээрэнь абаад харахада, тус коллектив урдань табигдаһан зорилгонуудые яһала һайнаар дүүргэнэ. Хүдэлмэриин шанар партийна организациинь хиналтада абтанхай. Эндэ бии болгогдоһон тусхай комисси энэ талаар хэмжээнүүдые абаха зорилготой юм.

Гэхэтэй хамта горитой дутуу дунданууд элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, парткомой хамтын суглаануудай үзэмжэдэ хүдэлмэриин шанар тухай асуудал табигданагүй. энэ талаар коммунистнуудай тоосоон шагнагдажа, зүбшэгдэнэгүй. Гадна эрхим шанартайгаар хүдэлмэреэ дүүргэһэн хүнүүдые материальна болон моральна талаһаань урмашуулха гурим үшөөл зохёогдоогүй байна.

Энэ коллективтэ ажалай журам һанаһанда хүрэмэ һайн бэшэ. Тиимэһээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри сагай эрилтэдэ таарама һайн бэшэ байна гээд элирнэ.

Дурсагдаһан дутуу дундануудые дары усадхахын тулада хэмжээнүүдые абаха тухай партиин райкомой бюрогой баталһан тогтоол соо заагдана.

КОМПЛЕКСНООР ХАНДАХА

Коллективэй гэшүүдэй үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгэ хадаа партийна организаци бүхэнэй ... риин гол хубинуудай мүн. Тиимэһээ ... Яруунын райкомой ... Нисэнгын совхозой ... мой энэ талаар ... байһан хүдэлмэри ту... соо дэмы зүбшэн х...

Тус парткомой се... В. Е. Самбуевай тоо... шэн хэлсэһэнэй удаа ... зохихо тогтоол бата... ба. Онсолходо, энээн ... ингэжэ бэшээтэй:

Коллективэйнгээ ...дые хүмүүжүүлхэ ... энэ партийна ор... зарим тэды хү... ябуулһан байна. ... дутуу дундануд ... олон. Жэшээлхэдэ, ... эмхи зургаанууд энэ ... мэридэ хабаадалсуу... гүй. Гадна эхэнэрнүү... вет, арадай дружина, ... рэй сүүд гэхэ мэтын ... организацинууд ... хүдэлнэ.

Профсоюзай ра... ажалай журам һайжар... талаар хүдэлмэреэ ... ябуулна, үйлэдбэр... зүблөөнүүдые үсөөн, ... бэлэдхэлтэйгээр ... Эдэ дутуу дундануд ... хагдаха ёһотой гээд ... онсо тэмдэглээ.

НАМАРАЙ ПААР — БАЯН УРГАСЫН ЭХИН

Ерэхэ жэлдэ ороохо таряа улам ехээр ургуулан абахын тула намарай паар элдүүрилхэ хэрэгтэй. Намартаа газарай хүрьһые хаһа саг соонь зүбөөр, эрхим шанартайгаар элдүүрилхэ гээшэ механизаторнуудай харюусалгатай зорилго мүн. Хэнэйшье мэдэһээр, зүбөөр элдүүрилэгдэһэн намарай паар хабар хахалһанда орходоо, һэратгүй баян ургаса үгэдэг байна. Энээниие ургаса хуряалгын олон жэлэй дүнгүүд гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, намартаа һайнаар хахалагдаһан газар, хабарайхитай жэшэхэдэ, гектар бүриин зургаан центнерһээ дээшэ ургаса үгэнэ.

Манай республика дотор таряа хуряалга август ба сентябрь һарада үнгэргэгдэдэг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ гол түлэб сентябрь һарада намарай паар хахалагдана.

Байгша ондо республика доторнай 207.100 гектар газар намар элдүүрилэгдэхээр хараалагдана.

Зарим ажахынууд намарай паар гүйхэноор хахалдаг байна. Энэнь тон буруу. Олон жэлэй бүртаг үбһоор хушагданхай газарые заатагүй 25—27 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалха хэрэгтэй.

Тарялангай шиниг нойтоор дуталдадаг, хабартаа зунай эхин һарада ургамалнуудай гандадаг дээрэһээ минеральна үтэгжүүлгэ намартаа оруулхада һайн ашa үрэтэй гэжэ һүүлэй жэлэй шэнжэлгэ гэршэлнэ. Фосфорно калийна үтэгжүүлгые азоттой холижо, үгышье һаа, тэрэ зандань оруулһанай удаа намарай паар хахалхада һайн байдаг. Нэгэ гектар газарта 60 килограмм азот, фосфор болон 30 килограмм калийна үтэгжүүлгэ оруулха хэрэгтэй.

Һалхинда үлеэлгэжэ муудаһан хүрьһэтэн газарые КПП-250, КПП-22 түхэлэй хүрьһэ урбуулангүй хахалдаг түхеэрэлгээр 18 20 сантиметр гүнзэгыгөөр элдүүрилхэдэ ехэ һайн гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

Тэрэшэлэн намарай паар хахалха саг болзор тарянай ургасада ехээр нүлөөлдэг байна. Тус асуудалда олохон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа бага табидаг дээрэһээ энэ шухала хүдэлмэри газарай хүрэтэр унжагайруулагдана. Республика доторнай намарай паар хахалха эгээл таатай зохид саг гэхэдэ, сентябрь һара болоно.

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин дүнгөөр, намар тэрэ элдүүрилэгдэһэн газарта таригдаһан шэниисэ, октябрь соохидо орходоо. 2,0—2,5 центнерһээ дээшэ ургаса үгэнэ. Яруунын, Хориин, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Хурамхаанай аймагууд жэл бүри намарай паар хахалха хүдэлмэриеэ октябрь һара болотор хойшолуулжа, түсэбөө арайхан дүүргээ болодог гээшэ.

Хахалагдаһан намарай паар саһанай оротор жэгдэлэгдэжэ, хабартаа гансал культиваци хэгдэхээр бэлдэгдэхэ ёһотой. Зарим ажахынууд энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ дүршэл багатай тракторнстнуудые, студентнүүд болон СПТУ-гай һурагшадые хүдэлгэжэ, шанар муутайгаар хахалуулна. Ушар иимэһээ хабартаа дахин хахалха гү, али элдэб ондоо элдүүрилгэ хэхэ баатай болодог. Тиимэһээ бүхы колхоз, совхозууд намарай паар гарза багатайгаар элдүүрилхын тула, энэ хүдэлмэридэ дүршэлтэй механизаторнуудые хабаадуулха хэрэгтэй. Ажахы бүхэндэ 4- 5 тракторһаа бүридэһэн звено байгуулжа, хоёр халаанда хүдэлгэхэдэ таатай.

Мүнөө үедэ намарай паар хахалха эгээл таарамжатай хаһа оробо. Тиимэһээ энэ шухала хүдэлмэриие республикымнай ажахынууд түргэнөөр, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Б. ГОМБОЕВ.
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ республикын габьяата агроном.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой электромеханическа цехтэ 3-дахи разрядай токарь Владимир Овчинников арбадахи жэлээ хүдэл... Коммунис ажалай ударник, дүй дүршэлтэй ... һон токарь социалис мүрысөөндэ жэл бүри ... гаржа гарадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Владимир Овчинников.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МОСКВАГАЙ ОБЛАСТЬ. Пумаажан бүдэй «Рабочий» гэһэн комбинадай ашаар Москва шадарай Озеры гэһэн хото· суутай болонхой. Энэ — хотын омогорхол юм. Бүд нэхэгшэд, ээрэгшэд хотын эгээл хүндэтэй хүнүүд болонхой.

Комбинадта 687 коммунис эхэнэрнүүд, нютагай Соведэй 21 эхэнэр депутадууд хүдэлнэ.

700 гаран хүдэлмэришэд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, табан жэлэй даабари болзорһоонь холо урид дүүргэхээр зорионхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэхэлгын цех соо.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДААР

РСФСР:

ЭРДЭМТЭД ХАРТААБХАШАДТА ТУҺАЛНА

Ургамал шэнжэлдэг А. И. Вавиловай нэрэмжэтэ эрдэмэй бүхэсоюзна институдай Павловскын туршалгын станциин хүдэлмэрилэгшэд гектарһаа 300 центнер хартаабха ургуулжа абаа. Түргөөр эдеэшэдэг «детскосельский» гэжэ шэнэ сорт иигэжэ түрүүшынхеэ туршагдаа. Үрэжэл багатай хүрьһэндэ ямаршьегүй ургажа, үндэр баян ургаса үгэхэһөө гадна, һүниин хүйтэниие, мүн шиниг нойтониие тэсэхэ аргатай юм.

«Детскосельский» хартаабхын 15 сортын нэгэн болоно. РСФСР-эн хара хүрьһэтэй бэшэ газартай ажахынуудта тус сортын хартаабха ургуулхыень дурадхана.

УКРАИНА:

ХҮҮГЭДЭЙ ЯБАХА ИСКУССТВЫН ОРДОН

Харьковай И. Репинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй уран зурагай һургуули хотын шэнэ райондо зөөжэ ошоо. Шэл бетон хоёроор гурбан дабхартай байшан баригдаһан. Классуудынь уужам һаруул. Дунда һургуули дүүргэһэн эдир зураашад эндэ уран бэлигээ нарижуулха юм. Выставкэ эмхидхэхэ таһалгануудынь уужам. Энэ һургуули дүүргэһэн урашуулай эрхим һайн бүтээлнүүдэй выставкэ нэгэ таһалгадань эмхидхэгдэнхэй. Эдир бэлигтэй гоё һайхан ордонтой боложо, уран зурагай бүхы жанрнуудаар һураха, хүгжэхэ аргатай болоо.

Искусствын ордоной хажууда хүгжэмэй, хореографиин һургуулинууд баригдажа байна. Эдэ хоёр һургуулиин баригдажа дүүрэхэдэ, эдэнь хүүгэдэй ябаха искусствын ёһотой ордон болохо бшуу.

УЗБЕКИСТАН:

ЭНЕРГОБЛОГУУД УЛАМ ХҮСЭТЭЙ БОЛОНО

Ташкентын ГРЭС-эй техническэ мэргэжэлтэд хоёр энергоблогто хубилалта оруулһан байна. Хубилган шэнэдхэһэнэй ашаар блок бүхэнэй хүсэн табан мянган киловаттаар дээшэлээ. Һэльбэгдэһэн агрегадууд мүнөө хүдэлжэ эхилээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Баруун Сибириин нефтянигуудта, Донецкын нүүрһэшэдтэ, Москвагай энергетигүүдтэ эльгээһэн бэшэгтэ харюу болгон, Ташкентын ГРЭС-эй коллектив үлэгшэ арбан блогые түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр бэшэ, харин 1978 он хүрэтэр һэльбэн шэнэлхээр шиидэнхэй. Энээнэй ашаар ГРЭС-эй элшэ хүсэн жэлдээ хахад миллиард киловатт-часаар ехэ болохо.

ЛИТВА:

НАМАРАЙ ТАРИЛГА ҺАЙН ГАЗАРТА ХЭГДЭНЭ

Паневежскэ районой М. Мельникайтиин нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд тарялаа хуряажа дүүргээд. эгээ түрүүлэн намарай тарилга хэжэ эхилээ. Шэниисэ, хара тараан үрэжэлтэй һайн газарта таригдана. Намарай тарилга арбан процентээр үргэдхэгдэхэ.

Намарай тарилгын ургаһаа энэ жэлдэ гектарай 50 центнер ороохо абаһан байна. Тингэжэ колхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэб 1,5 дахин үлүүлэн дүүргээ.

Намарай тарилга тогтууритай, үндэр баян ургаса үгэнэ. Тиимэһээ Литвагай бүхы районуудта намарай тарилга үргэдхэгдэжэ эхилээ. ТАСС-ай корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, республика дотор намарай тарилга энэ жэлдэ 20 мянган гектараар ехэдхэгдэһэн байна. Эрхим һайн шанартай гэжэ суурхаһан «Мироновская-808» гэжэ шэниисэ. «Комбайновая», «Кунтро» гэжэ хара тарина тарина.

ТУРКМЕНИ:

РЕСПУБЛИКЫН СЭНХИР ТҮЛИШЭ

Байрам-Али шадар байгаалиин газ бэдэрэгшэд талаантай байгаа. Нэгэдэхи скважинань газай һудаһанда тудажа, тэндэһээнь сэнхир түлишэ соробхилон гараа. Үшөө гурбан скважина туршалгада тушаагдаха хараатай. Дунда Ази — Түб гэжэ газопроводто ерэхэ жэлдэ эндэһээ газ орожо эхилхэ.

КИРГИЗИ:

ХАРА БЭШЭ ХҮРЬҺЭТЭЙ НЮТАГУУДТА

Республикын ажалшад Ярославска областьдо «Киргизстан» гэжэ совхоз барихаа шиидэб. Ажахы байгуулха газартаа инженер-барилгашад ошобо. Барилга хэхэ газарнуудтаа тэдэнэр ... жэлгэ хэхэ юм. Хэды ... гаад гектар намаглиг ... хатаагдаха. мүн ... хын түб һуурин бари... механическа мастер... нууд болон бусад... рилга бодхоогдохо. ... овощ үйлэдбэрилхэ шэ... тэй болохо юм.

Росси Федерациин ... бэшэ хүрьһэтэй газ... ажахынуудые хүгжөөхэ ... лаар Киргизэй компа... ЦК арга хэмжээнүүд ... раалһан байна. Үбһ... рялгын техникэ, насо... лон самосвалнууд иишэ ... гээгдэнэ. Фрунзе хотын ... дэм-шэнжэлгын, прое... зургаануудай хүдэлмэри... шад мүн баһа энэ ас... лаар хүдэлнэ. Зунай ... студентнэрэй барилгын ... рядууд иишэ ерэжэ бай...

ТУРКМЕНИ.

ҮНИНЭЙ ТЕАТР

Туркмениин гүрэн... А. С. Пушкинай нэрэмж... ород драмын театр А. ... манэй «Нэгэ суглаанай ... токол» гэжэ зүжэгөөр ар... үдэрөө эхилбэ. Артист... энэ зүжэгые хүдөөгэй ... шадта харуулһан байна.

Арбан үдэрэй турш... харагшад В. Шукши... «Энергичные люди», ... Дворецкиин «Человек ... стороны», Г. Горинэ ... быть Герострата», ... нөө үеэ байдалда зор... лагдаһан бусадшье ... гүүдтэй танилсаха. Театр... артистнар Каракумай кан... лай бэрилгашадтан... суглуулагшадтай уулза... бэлиг шадабаряа харуул... юм.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

...хэд Я. С. ЕРМОЛОВТО. Н. И. СВИРИДОВТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...ын наришуулгын талаар габьяатай байһанайнь тү... Буряадай АССР-эй **Габьяата уралан нарижуулагшын** ... нэрэ зэргэ олгохо:

...лов Яков Семеновичто — Прибор бүтээлгын за... инженер-технологто.

...дов Николай Ивановичта — авиационно заводой ... конструкторта.

...адай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Г. ГАЛУШЕВСКАЯ.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...ан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
...онской сентябриин 3.

Харагшын һанамжа

«...УРАН ТУХАЙ ...ОМОГ»

...н хизаарай эдир ха... театр Улаан-Үдын ... түрүүшынгээ ... ...

...зах уран зохеолшо ... Мусреповэй «Дуран ... гэжэ зүжэгөөр ... эхилхэдээ, бидэнэр ... совет арадуудай эб... ... хани барисаае ...ахин гэршэлхээ һа... — гэжэ тус театрай ... режиссер, Алтайн ... комсомолой шангай ... Захар Китай хэлэ...

...н тухай домог» гур... ...й трагеди юм. Агуу ...ршье дууша акы... дуран тухай зүрхэ ... доһолгомо домогуу... ...найруулаа. Гэбэшье ...уй мүнхэ дуранай ... уран зохёолшод ... хандана ха юм. ...т Мусрепов дуран ...моглоходоо, казах ...н абарини, зан зан... ...о гурнмай ямар ... харуулна.

... Хара шулуун ха... ...элтэй Карабай баян ...ан адуун һүрэгтэй. ...ые адуулха, зөөри ... баялиг нэмээхэ үхи... Жолоогоо барюул... ...э хэндэ найдахаб... ...лигынь Баян-Слу ...нь. Теэд казахуу... ...най заншалаар ба... ...лиг нэмээхэгүй, ха... ... ха юм.

... дээрэ долоон ... бии, — гэжэ Кара... ...гаанда хашхарна. — ...нонтон, зуд түй... ...долоодохи хохидол гэ ...гарбалгүй хүрьгэн.

...үедэнь басагыень ха... ...лжа. Айдар, Кодар ... сэсэн мэргэнээ, ...далаа, зөөри баяли... ...рхана. буляасалдана. ... бэрхэ хүнби. — гэ...

..., гүбөөгэй саана ... байха, — гэжэ бэеэ ...мар Кодар хэлэнэ.

... Баян-Слу хоюу... ...арсана. Тэрэ балшар ... Козы-Корпеш гэжэ ... сасуу хүбүүндэ ду... ...байгаа бшуу. Инаг хү... ...ь үгытэй айлай, тии... ...баян Карабайда ха... ..., холын аюулда бай... ...ай болоһон.

...уһан Кодар үһөө ... абаха гэжэ Кара ... адуун һүрэгые туугаад ... зуураа: «Басагаа ...адашни, һүрэгыешни ... үшөө нэмэри бол... ...од адуу үгэхэб», — Нэтэрүү дээрмэшэнние ... һүрэг бусааха хүсэ ...ай хүбүүгүй баян дэ... ...алдана.

...рэг дахуулжа гараһан Баян-Слу басаган дээрмэшэнэй мүрөөр яба ябаһаар Козы-Корпешындэ хүрэжэ ерэнэ. Уулзаһан хоёрой дуран улам дүлэтэн, дайсанаа дараха зорилгыень эрид хатуу болгоно. Талын бүргэд шэнги шуумайһан Козы-Корпеш дээрмэшэнние хүсэжэ, тулалдаанда буляад, һүрэг адуунай хойноһоо хүлеэтэй дайсанаа туужа асарна. Теэд хомхой баян Карабай шалгарһан баатарта басагаа үгэхэгүй гэжэ олон мэхэтэй онол арга бэдэрнэ. Зүгөөр инаг дуранай хүсые диилэхэ шадал баян Карабайдашье, нэтэрүү Кодардашье үгы. Мэхэ гохошье, атаан мэеэншье туһалнагүй. Аргаа ядахадаа, алахамни гэжэ Кодар уялааһаа мултаржа, таалалдажа байһан баатарай ара талаһаань хутага шаажархина. Агуу гашуудалда абтаһан Баян-Слу өөртөө гар хүрэжэрхинэ... Тэдэнэй хүүрые тойроод улаан сэсэгүүд бадарна.

Айлшад артистнарай бэлиг талаан тухай хэдэн үгэ хэлэхэ ёһотойбди. РСФСР-эй габьяата артистнар Л. Н. Римшевич, К. В. Кайгородцева инаг хоёрой эжынэрэй ролие ехэ шадамараар наадаа. Олон үгэгүйгөөр, мэгдэн ярангүйгөөр, үлүүсэ хоолойгоо хашангүйгөөр, казах эхэнэрэй зан абарние, энэрхы сэдьхэлые харуулжа шадаа. Козы-Корпеш болоһон А. Слобожанин солбон габшагай бэетэй, хонгёо һайхан хоолойтой — эдир залуу инаг хүбүүнэй сэдьхэлэй һайханиие харуулхаяа оролдоно. Теэд дан үлүүсэ оролдожо, зарим газарта дэн гоёожо наадана гэжэ һанагдана. Али үльгэр домог нигэжэ «гоёогдожо» наадуулха байгаа юм гү? Энэ хадаа режиссерой хэрэг ааб даа. Баян-Слу басаганай роль гүнсэдхэһэн Л. Позднякова мүн лэ үгэ бүхэноо үзэглэн хэлэжэ, үлүүсэ «оролдосотойгоор» наадана. Тиимэһээ артистнар болон харагшадай хоорондо ямар нэгэн хэмэл хүшэгэ татаатай байһан шэнги һанагдана. Гэбэшье зүжэг бүхы дээрээ эдир харагшадта ехэтэ һайшаагдаа.

Эдир залуушуулда зорюулагдаһан В. Розовой «В добрый час», А. Линдергенэй «Карлсон бусаба» гэхэ мэтын зүжэгүүдһээ гадна, тус театр ороной соёл болбосоролой алтан жасада ороһон А. Чеховэй, А. Островскиин зохёолнуудые, мүн А. Вампиловай, В. Тендряковой пьесэнүүдые харуулха түсэбтэй юм.

Н. НАМСАРАЕВ.

АРАДАЙ ХИНАГШАД ТАРЯА ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ

1976 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые, ургаса хуряалгые үнгэргэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай, Социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые Түнхэнэй ажахынууд хүтэлбэри болгон, урдаа табиһан зорилгонуудаа бодото дээрэнь дүүргэхын тула ехэ оролдоһон байна.

Түсэбтэ арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хараалһан даабаринуунуудаа амжалтатайгаар, болзорһоонь урид дүүргэхын тула нэн түрүүн үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, шэнэ ургаса хуряаха хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулха хэрэгтэй. Ниитын адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие аймагай ажахынууд эмхи гуримтайгаар ябуулжа байна гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ шухала. Сентябриин нэгэнэй байдалаар аймаг дотор 101 мянган центнер һайн шанартай үбһэн бэлэдхэгдээ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, 8,6 мянган центнер ехэ болоно. Колхоз, совхозууд силос, сенаж дараха, ногооной витамин ехэтэй гурил татаха хүдэлмэридэ гол анхаралаа хандуулжа, хараалһан түсэбүүдээ мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Бүхы колхознигуудтай, совхозой хүдэлмэрилшэдтэй хамта арадай хинагшад үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, таряа хуряаха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, бии байгаа дутагдалнуудые элирүүлжэ, усадхаха хэмжээнүүдые абажа байдаг.

Мүнөө арадай 700 хинагшад ажаллана. Колхоз, совхозуудай звено, бригадануудта арадай хиналтын саг зуурын 73 пост эмхидхэгдэнхэй. Аймагай арадай хинагшад хүдэлмэриин шанар саг үргэлжэ шалгахаһаа гадна, коллективүүдэй социалис уялгануудаа, дээдын зургаануудай баталан абаһан тогтоолнуудые хэр зэргээр дүүргэжэ байнаб гэжэ һонирхожо байдаг, тус асуудалнуудаар өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэдэг болонхой.

Байгша оной үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие хинан шалгахын тула Туранай совхозой бригада, звенонуудта саг зуурын 10 пост эмхидхэгдэнхэй. Совхозой арадай хинагшадай гол бүлэгэй түрүүлэгшэ Аюша Сыренович Зарбактаев постнуудай хүдэлмэриие һайнаар эмхидхээд, тэдэнэй хүндэтэ хүдэлмэридэ горитой туһа хүргэжэ байдаг. Урагшаа һанаатай, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, ажалай түрүүшүүл арадай хинагшадаар һунгагданхай. Совхозой арадай хинагшад Данзан Аримпилович Батлаев, Буда Санданович Халхаев, Сандан Генинович Падаонов болон бусад өөһэдынгөө хүдэлмэриие һайнаар ябуулхаһаа гадна, ниитын даабарида үнэн сэдьхэлһээ хандана гэжэ хэлэлтэй.

Түнхэнэй совхоздо үбһэ, таряа хуряалга дээрэ ажаллажа байһан бригадануудта арадай хинагшадай саг зуурын 10 пост байгуулагданхай. Арадай зөөри хамгаалагшад хүдэлмэриин шанар саг үргэлжэ шалгажа, бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхаха һанамжануудые ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлэжэ байдаг. А. Ж. Комиссаров, В. Ж. Балданов, В. И. Хартуев, В. Д. Дашеев гэгшэд энэ хүндэтэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябана.

«Сибиряк» колхозой арадай хинагшад А. П. Помуран, Г. Д. Амбаева, Е. С. Бобкова, А. И. Сороковиков, П. Г. Фролов болон бусад таряа хуряаха, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ ажаллажа байһан бригада, звенонуудай ажалай шанар саг үргэлжэ шалгажа, тэдэнэртэ нилээд туһа хүргэнэ.

Аймагаймнай колхоз, совхозууд арбадахи түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй таряа хуряалгада жэгдэрэн оробо. Арадай хинагшад эндэ тон ехэ үүргэ дүүргэжэ байна. Гүрэндэ таряа, мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ тэдэнэр хубитаяа оруулна.

Үйлэдбэриие саашадань һайжаруулха асуудалнуудые наринаар шэнжэлжэ, түсэб, даабариие амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые хэлэжэ, бэелүүлгэнь эдэбхитэйгээр хабаадана.

Хүдэлжэ байһан бүлэг комбайнда, хартаабха, овощ ургуулдаг звенонуудта, таряанай тоогуудта, таряа зөөлгэдэ хүдэлжэ байһан ашаанай машинануудай колонно бүридэ 3—5 хүнһөө бүридэһэн арадай хиналтын пост байгуулагданхай. Иимэ постнууд жаткануудые хэр зүбөөр хэрэглэжэ байһые, таряа сэбэрлэхэ, хатааха оньһон машиные хэр бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэнэб гэжэ шалгахадаа, түрүү ажахынуудай дүй дүршэл ажалда нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

Аймагай арадай хинагшад полиһоо асарагдаһан орооһо зүбөөр шэгнэхэ, сэбэрлэһэн, хатааһан таряа амбаарлаха хэрэгтэ мүн лэ анхаралаа табина.

Урдаа табиһан зорилгонуудаа сум дүүргэжэ, «Арадай хинагша» гэжэ хүндэтэ нэрэдээ хүрэмөөр хүдэлхэ гэжэ арадай хинагшад эрмэлзэнэ.

С. ЦЫДЕЕВ.
Түнхэнэй аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

ЛУИС КОРВАЛАНДА ЭРХЭ СҮЛӨӨ! ЧИЛИИН ДЕМОКРАДУУДТА ЭРХЭ СҮЛӨӨ!

Чилиин арадай суута хүбүүн, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан сентябриин 14-дэ 60-тай болохонь. Жара наһанайнгаа ойе түрмэ дотор тэмдэглэхээ байна. Фашис хунта Луис Корваланиие, Арадай нэгэдэлэй бусад ажал ябуулагшадые, Чилиин олон мянган патриодуудые гурбан жэлэй туршада хуули бусаар хаажа байнхай. Дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүд эдэниие сүлөөлхэ эрилтэ табина.

Хэблэлэй һонинной агентствын тусхай хуудаһан политическа хэрэгээр Чилиин түрмэдэ һуугшадтай һаналаа нэгэдэн дэмжэлгын хүдэлөөндэ зорюулагдан гаргагдаа. «Империализмын ба хархис этэгээдүүдэй һабарта ороод, тамалагдан зобожо байгшадта эрхэ сүлөө!» гэһэн КПСС-эй XXV съездын мэдүүлгэ доторхи үгэнүүд: «Луис Корваланда эрхэ сүлөө! Манай нүхэдтэ — Чилиин Компартиин хүтэлбэриин гэшүүд Х. Кадемарторидо, Х. Монтестэ, социалис партиин хүтэлбэрилэгшэд Э. Понсе ба К. Лоркдо, Арадай нэгэдэлэй бусад ажал ябуулагшадта, фашис засагай һабарта ороод, зобожо байгаа хэдэн мянган хүнүүдтэ — коммунистнууд, социалистнууд, бүхы патриодууд ба демокрадуудта эрхэ сүлөө!» гэһэн үгэнүүд дурсагдагша хуудаһан дээрэһээ дахинаа эрид, тодоор дуулдана.

Чилиин уран зохёолшо, Чилиин Компартиин ЦК-гай политкомиссиин гэшүүн Володя Тейтельбойм эрхэшэгүй тэмсэлшэ Луис Корваланай ажаябадал ба тэмсэл тухай тэрэ хуудаһанда бэшэбэ. Трес Аламос гэдэг концлагерьта байхадань, Луис Корваланһаа итальян журналистын абаһан интервью тэндэ мүн лэ хэблэгдээ. Энэнь Чилиин арадай үнэн зүб хэрэгэй илаха байһанда этигэлээр нэбтэрэнхэй, Чилиин патриодуудтай бүри бата бэхээр һаналаа нэгэдэн дэмжэхые уряалһан шэнэ уряа болоно.

Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэһэн фашис диктатурада эсэргүү тэрэнэй тэмсэлые дэмжэһэн олоной митингнүүд ба жагсаалнууд Советскэ Союзай нютаг бүхэндэ боложо үргэлжэлһээр. Москвагай, Киевэй, Таллинай, Новосибирскын, Магаданай ба бусад олон городуудай ажалшад Пиночедтэ, тэрэнэй дахуулнуудые ехээр зэбүүрхэн, хараана. Тус хуудаһанда тунхаглагдаһан, совет хүнүүдэй — СССР-эй Верховно Соведэй депутат, «Электросила» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй токарь Юрий Сидоровэй, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Геройн, «Коммунизм» колхозой звеньевая, Эхэ-геронни Улбала Алтайбаевагай, «Пабло Неруда» гэжэ теплоходой капитан Юрий Макаровай ба бусад олон хүнүүдэй бэшэгүүд зэбүүрхэл ба шачалалаар нэбтэрэнхэй.

Чилидэхи тон хархис засагаархидай гэмтэ муухай ябуулгануудые буруушааһан хүсэтэ хүдэлөөн гурбадахи жэлээ дэлхэй дээрэ улам үргэдэн дэлгэржэ байна. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Ассамблейн ойнгоо XXX сесси дээрэ «Чилиин хүн зоной эрхые хамгаалха тухай» тогтоол баталан абаһан байха. Тэрэниинь 96 гүрэнэй делегацинууд дэмжээ бэлэй. Орон дотовхи хүнэй үндэһэн эрхэ сүлөө һэргээхэ, хамгаалхын тула шухала бүхы хэмжээнүүдые дары абаха эрилтэ фашис хунтын урда табиһан юм. Чилидэхи мүнөөнэй засагаархид Америкын гүрэнүүдэй эмхиин генеральна ассамблейн VI сесси дээрэ эрид шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Уласхоорондын ехэ хуралдаануудта: ЮНЕСКО-гой Париждахи конференцидэ, Латинии Америкэдэ гэжэ ООН-ой эмхидхэһэн экономическа комиссиин Мехикэдэхи заседанида, Андска пактын гэшүүн гүрэнүүдэй Лимэдэхи зүблөөндэ хабаадагшад Чилиин хунтын хорото муухай ябуулгануудые эрид буруушаагаа һааб даа.

Арад зондо харша Чилиин фашистнуудай политика Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй, Юристнүүд - демокрадуудай уласхоорондын нэгэдэлэй, Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин ба ниитын бусад олон эмхинүүдэй шиидхэбэринүүд дотор буруушаагдана.

Чилиин хунтын хорото ябуулгануудые мүрдэхэ уласхоорондын комиссиин Хельсинкидэ, Копенгагенда, Мехцкэдэ зарлагдааша сессинүүдэй, тэрэшэлэн нёдондо Афинада болоһон — Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэн дэмжэхэ уласхоорондын конференциин үрэ дүнгүүдые бүхы түрүү хүн түрэлтэн һайшаагаа.

«Дэлхэйн арадууд Чилиин патриодуудые дэмжэнэ» гэһэн бүлэгтэнь тунхаглагдаһан тусхай хуудаһанай материалнууд Чилиин демокрадуудтай һаналаа нэгэдэн талархалгын хүдэлөөнэй улам бэхижэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ. Чилидэ тохёолдоһон аюулта ушарал хадаа хүн түрэлтэнэй арюун хүсэл эрмэлзэлнүүдые тон шухалада тоолодог ба фашизмда зэбүүрхэдэг бүхы хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлые үбэдхөөн доһолгоо. Эдэнэй һанал бодол ехэ хүсэтэй, хэлбэришэгүй бата. Үнэн хэрэг ба демократи илан мандахал!

Луис Корваланай үгэ

Трес Аламос гэдэг концлагерьта байхадань, Луис Корваланһаа итальян журналист Джанджакомо Фоа гэгшын абаһан интервьюгэй зарим тэды хороогдоод, АПН-эй тусхай хуудаһанда хэблэгдэһыень Хэблэлэй һонинной агентство уншагшадайнгаа анхаралда зорюулна.

(«Корнере делла Сера» гэжэ газетэ, 1976 оной июлиин 2).

— Үгы, нам тухай хөөрэлдэхэгүйбди. Һүүлэй хоёр һарын туршада баригдажа хаагдаһан нүхэд тухандаа. тамалалгын шорон гэжэ нэрэшэһэн Вилла Гримальди дотор ДИНА гэдэг нюуса полициин эгээл энэ үедэ зобоогдожо, сохюулжа, наншуулжа байһан хүнүүд тухай хөөрэлдөө һаамнай дээрэ. Минии ханинарай нэгэн Компартиин ЦК-гай гэшүүн Северино Лопесые түрмын лазарет соо хараһан байнабди. Алууршад тэрэнэй шэхэн соохи һарьгай хүбинэргэйе зада сохиһон, бүхы бэеыень шуһа нүжэ болгоһон, биса сохиһон байгаа.

— Эндэ хүнүүдые юрэ барижа хаахаяа болиһон, харин тэдэниие «хулуудаг» болоһон байна. Сохигдоһон наншагдаһананнь һүүлээр лэ хэн нэгэниие баридагбди гэжэ полициинхид мэдэрнэ. Сохилго тамалалгануудые хэн нэгэнэй тэсэжэ гараа һаань, сохо рууль буудажа аладаг, тиигэһэнэй һүүлээр лэ «баригдажа хаагдаа» гэжэ хуулита ёһоор тоолодог юм ха. Иимэ ушарнуудай үнэхөөрөө болодогые лаблан баталха жэшээнүүдые дурдахын тула, үниинэй баримта бэдэрһэнэйшье хэрэггүй. Тэдэнэй зарим тэдысынь дурдабал иимэ: Профсоюзна хүтэлбэрилэгшэ Бернардо Арайа гэгшын баригдажа хаагдаһые Дотоодын хэрэгүүдэй министерство буруушаана. Тэхэ зуура, тэрэ хүн Сантьягаһаа 150 километртэ байдаг Кинтеро гэжэ нютагта, апрелиин 2-то һамгантаяа, хоёр ашатаяа хамта баригдаһан болоно. Граждан хубсаһата полициин агентнууд мартын һүүл багта залуушуулай хүтэлбэрилэгшэ Хосе Вейбелиие һамгантайнь хамта автобус сооһоо барижа хааһан байгаа. Хэдэн хоногой үнгэрөөд байхада, Коммунис партиин Генеральна секретариин орлогшо Виктор Диас ба партиин бусад хүтэлбэрилэгшэд баригдажа хаагдаһан юм. Тэдэнэй дунда — Марио Самарано, инженер Хорхе Муньос ба Хуан Майно гэгшэд бии байһан. Эдээн тухай һураг байхагүй. Эдэнэй баригдажа тушаагдаһые правительство арсана.

Танние сүүдлэхэ гэһэн хунтын һанаашалга ямар шатадаа байнаб гэжэ асуухадамнай, Чилиин Компартиин Генеральна секретарь нигэжэ харюусаа:

— Намайе, минии нүхэдые мүнөө хүрэтэр нэгэшье дахин мүшхөөгүй. Фашис хунтын мүнөө бэлдэжэ байгаа сүүдынь — гэршэнэрэй, хамгаала шадай, гэмнэгшэдэйшье хабаадалгагүйгөөр, хуурмаг гэмнэлгын үндэһөөр сүүдлэхэ гэһэн үшөө нэгэ һанаашалга болоно.

1973 оной сентябриин 11-һээ хойшо эндэхи хунта 21 мянган хүниие алаһан байха. 6 мянган хүн һураггүйгөөр үгы болонхой. 185 мянган чилиецүүд оронһоо сүлэгдэһэн гү, али өөһэдөө гаража ошохо баатай болоһон байгаа. Гэхэ зуура, энэнь тон багаар абтаһан тоо болоно Юундэб гэхэдэ, эндэхи түйлай хүшэр хүндэ байдалай бүхы хэмжээе түрмэ соо байгаад хүсэд элирхэйлж шадахагүймнай элитэ.

— Мүнөө концлагерьта байһан хүн минии арадта тохеолдоһон тон олон тоото гасалан зоболон ба аюул гэмтэлэй нэгыел үзэнэ.

— Хунтын зэрлиг муухай ашануудые буруушааһан тэмсэлээ улам шангадхаха шухала. Эндэхи алууршад фашис урбалтын һүүлээрхи түрүүшын үдэр болоһон шэнги тинмэл хорото зэбүүн юумэ мүнөө манай орон дотор үнлэдэжэ байна гэжэ бүхы дэлхэй мэдэхэ зэргэтэй (АПН).

Үнгэрэгшэ хабар Софи хотодо болоһон Чилиин патриодуудай һаналаа нэгэдэлгын митингдэ хабаадагшадай дунда Чилиин компартиин Генеральна секретарь Луис Корваланай басагад Вивиан, Мария-Виктория (зураг дээрэ дундань) хоёр байгаа.

Пабло НЕРУДА

ЮРЫН ХҮН ТУХАЙ ООДО

Хэн байһанаа намда
Хэлээд үгэхэдэш шэнгаар,
Хэн гээшэбиб өөрөө гэжэ
Хэлэхэлби шамда июусаар.
Ямараар ажаһуудагыеш,
Ямар мастерскондо,
Ямар руднигта,
Ямар магазинда
Хүдэлжэ байдагыеш,
Хэды салин абадагыеш
мэдэхэ гэнэб.
Хаана юун болоноб —
Хамаг юумэ мэдэхэ гэһэн
Хашартаншаг уялгатай хүм.
Һунишье, үдэршье шинии
нэрые
Һунөөнгүй сэдьхэлдээ
һанажа ябаха —
Һүрөөтэй иимэ ажалтан хүм.
Нэгэ хүнэй хуби заяае
мэдэхэмни
Намда угаа бага.
Нэтэрээд, бүхы хүнэйхиие
мэдэхэгүйш.
Уг удхыень лэ —
Улаан голыень мэдэхэ
шухала гэжэ
Ухаагаараа ойлгохош даа.
Будагаар хэгдэһэн зурагууд
Бүдэн шанарые
Бидэнэй нюдэнһөө далдалдаг
бэзэ?
Харин шэрэнь лэ элэжэ
онгоходоо,
Харагдажа эхилхэ
Хамаг утаһаниинь бэеэрээ.
Тэрээн шэнгеэр хүнүүдэй
нэгэдэлые
Тэсэмгэйгээр бэдэрдэг хүм.
Хилээмэнэй газаахи түхэлые
Хинажа үзэдэг бэшэлби:
Амтандань дуратайлби,
Амандаа түргөөр хэдэгби,
Харин тинхэлээрни,
Харагдадаг лэ нюдэндэм
Шэнисын долгилоон,
Шэнэхэн поли, хоолосууд,
Хабарай ногоон тэрлиг,
Хахалагдаһан газар, уһан;
Тинмэл хадань,
Хилээмэ харамсаараа
Хирэгүй бүхы газарааа,
хамаг уһаяа,
Хүниие нюдэндөө
харадагби.
Хамаг юумые тингэжэ
шалгадагби,
Хаагууршье шамайе
бэдэрдэгби.
Ябашье шамтай
золготороо би
Ябагалнаб, аяншалнаб,
тамарнаб;
Нэгэтэ уулзабал,
Нэрыешни абаһаар асуудаг
зантайб;
Хөөрэлдөөд шамтай, би өөр
тухайдаа
Хөөрэхээ һананаб шамда,
Хэн байһанаа, хэдые
олодогоо,
Хаана байдагаа, ямар
эсэгэтэйгээ
Хамаагүй хөөрэхээ
һананаб.
Тон сэхэрмэг зантайем
харана гүш?
Тон лэ шам шэнги
сэхэрмэгби.
Орёо юумэн эндэ
Оройдоошье үгы даа,
Оирошни шамтай зэргэлээд
ажалланаб.
Харин ши
Хабтагаи дайдадаа түрэһэн
аад,
Харагдаад үнгэрдэг байнаш
даа;
Энэшни юрын лэ юумэн
Энэ хадаа шиш —
ажабайдалши.
Уһан шэнги тунгалагши;
Уһан шэнги бишье
тунгалагби
Угаа тунгалаг байха
Уялгамни хаям даа.
Үдэр бүри юушьеб
шудалнаб,
Үһэеэ һамнадаг гээшэб,—
Энээхэн үедэ шам шэнгеэр
бодонoб.
Эгээл шам шэнгеэр
ябадагби,
Шам шэнгеэр эдеэлдэгби,
Шам шэнгеэр инагаа
тааладагби;
Эгээл иимэ хадань,
Эгээл хоюулан адлинууд
хадаа
Шэртэһэн гараараал бэшэ,—
Шиниишье, миниишье
ами наһаар,
Шиниишье, мининшье,
инаг дураар,
Шинии бүхы үбшөөр,
Шэбшэн-шэбшэн
бэшэдэгби.
Харин мүнөө бидэ
Хараа байса илгарнабди,
Анда нүхэд лэ тинмэнүүд
байдаг:
Альгаяа ээм дээрэшни
табяад лэ,
Шэхэндэш нигэжэ,
Шэбэнэн хэлэнэлби:
Ехээр һанаагаа ши бү зобо,
Ерэхэл даа бидэнэй үдэр,
Бэедээл адли хүнүүдтэи
нинлэжэ,
Бэшэнтэй хамта
алхалхабди,
Сэхэрмэг хүнүүдтэй
хамтаран,
Сэхэ ошохобди;
Сэдьхэлээ бү зобоорой,
Сэхэ ошохобди хоюулан.
Юуб гэхэдэ, шинии
мэдээгүйе
Юунһээшье үлүүгээр би
мэдэнэлби.
Хайшаа зориһоноо,
Хайшан гэхээ мэдэнэлби
даа.
Ехээр сэдьхэлээ бү зобо —
Ерэхэл бидэндэ илалтын
үдэр:
Сэхэрмэг зантаи хүнүүд лэ
Сэхэ ерэдэг лэ илалтадаа:
Бидэшье илахабди.
Илахабди гэжэ
этигээшьегүй һааш,
Илахал байхабди!

Ородһоо Ц. ДОНДОГОЙ оршуулба.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ПХЕНЬЯН

ПХЕНЬЯНДА БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

ТАСС

Национальна һайндэртэ — КНДР-эй байгуулагдаһаар ... жэлэй ойдо зорюу...лагдаһан ниислэл хотын ...ажалшадай баярай суглаан ... болобо. КНДР-эй вице-...президент Ким Дон Гю бая... суглаан дээрэ элидхэл ...

...ейн Арадай-Демократическа Республика бүхы корей арадай дура хүсэлэнгөөр ... оной сентябрь һарада ...байгуулагдаа һэн гэжэ тэрэ хэлэбэ. Ороной хойто хубида болоһон социально-экономическа асари ехэ хубилалтануудай үндэһөөр энэ түйлагдаһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо манай орон Корейн Ажалай партиин хүтэлбэри доро бата бэхи экономикотой, түгэс хүгжэһэн национальна соёлтой, бэеэ дааһан байдалтай социалис гүрэн болонхой.

Американ империалистнуудай, эдэнэй дахуулнуудай бэелүүлдэг ээрхэг түримхэй политикаһаа уламжалан, оромнай хоёр хуби болгогдонхой гэжэ элидхэлшэ мэдүүлээ. Эхэ ороноо нэгэдүүлхын түлөө корей арад ехэ оролдолго гаргана. Урда Корейһээ американ сэрэгүүдые бүхы буу зэбсэгүүдтэйнь дары гаргаха шухала.

Эхэ ороноо эбэй ёһоор нэгэдүүлхын түлөө корей арадай тэмсэлые эдэбхитэйгээр дэмжэжэ байһанайнь түлөө элидхэлшэ социалис оронуудта, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдтэ баяр баясхалан хүргэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ТҮГЭСХЭХЫ ШАТА

ТАСС

Республиканска ба демократическа партинууд национальна съездүүдээ дүүргэ...нэйнгээ һүүлээр президен... тушаал эзэлхын түлөө тэмсэлэйнгээ ноябриин 2-то һунгалтаар дүүрэхэ түгэсхэлэй шатада оробо. Демокрадуудай зүгһөө кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Д. Картер орон соогуураа ябахаяа гараба. Тиихэдээ тэрэ 20 хото городто, 11 штадуудта хүрэхэ юм.

Президент Дж. Форд республиканецуудай зүгһөө дэбжүүлэгдэһэн кандидат боложо, һаяар орон соогуураа ябаха юм гээд мэдээсэгдэнэ.

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ БҮХЭНҺӨӨ

СОФИ. «Нэгэдэмэл фронтын үүргэ ба удха шанар» гэһэн темээр уласхоорондын семинар эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын национальна Совет, Африка болон Азиин арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын комитет, Болгариин Наукануудай академи тэрэниие эмхидхэһэн байгаа. Дэлхэйн 29 ороной түлөөлэгшэд, мүн Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин, Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин гүлөөлэгшэд семинарай хүдэлмэридэ хабаадаа.

БЕРН. Баруун Европын оронууд экономическа, социальна ба политическа хүшэр хүндэ байдалда ороод байна гэжэ Швейцариин национальна экономикын департаментын начальник Э. Брюггер мэдүүлбэ.

БУДАПЕШТ. Экономическа, эрдэм техникын харилсаанай талаар Совет-Венгриин правительствануудай хоорондын комиссиин эрдэм, техникын холбоо барисаае хүгжөөхэ саг үргэлжын комисси XXIV сесси хамтын протоколдо гар табилгаар дүүрэбэ.

БЕЛГРАД. СКЮ-гэй түрүүлэгшэ, СФРЮ-гэй президент И. Броз Тито РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй президент Н. Чаушескутай Словениин Брдо-Код-Кроня гэжэ курортын газарта уулзажа хөөрэлдэбэ. Хоёр ороной хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөхэ, мүн уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

ГАВАНА. Лаосой Арадай-революционно партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ЛНДР-эй премьер-министр Кейсон Фомвихан түрүүтэй ЛНДР-эй партийно-правительственна делегаци Кубын Компартиин ЦК-гай, Революционно правительствын уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерэбэ.

ЛИМЭ

МАОИСТНУУДАЙ ХАРАТА ХЭРЭГЫЕ БУРУУШААНА

ТАСС

Перугай ажалшадта эсэргүүгээр маоис бүлэглэлэй хэһэн харата хэрэгые буруушаажа байһанаа Перугэй ажалшадай бүгэдэ ниитын конфедераци (ВКТП) мэдүүлбэ. Ажалшадай ниитын эмхинүүдэй хоорондохи эб ээ таһалха зорилготойгоор хархис хүсэнүүд харата ябуулгануудаа һүүлэй үедэ улам үргэдхэһэн байна гэжэ ороной профсоюзай энэ ехэ нэгэдэлэй мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Буһалгаануудые үнгэргэхыень эдэнэр горнягуудые тухирна, хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэрэ хүндэ али бологоор доошолуулхые һэдэнэ.

Маоис бүлэглэлнүүдэй контрреволюционно ябуулгануудта эрид шанга харюу сохилто үгэхэ уряатайгаар ВКТП ажалшадта хандаба.

ПЕКИН

Мао Цзэ-Дун наһа бараба

ТАСС

Хитадай Коммунис партиин ЦК-гай түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун 83-дахи наһандаа сентябриин 9-нэй 0 час 10 минутада Пекиндэ наһа бараба гээд эндэ соносхогдобо.

ТОЛИ

ДУРАН БА... НАҺАН

— ЭНЭ ПОЭДҮҮД үтэлшэhэн аад, дуран тухай шүлэгүүдые бэшэхээ эшэдэггүй юм гү? — гэжэ нэгэ залуу нүхэр намhаа эгсээр hураа hэн. Залуу наhан хадаа залуул ха юм, юумэ үзөөгүй гүлмэр ябахадаа, алибаа юумэндэ эгсээр хандажа, хатуу сэгнэлтэ үгэдэг, өөрэhөө гурбан наhаар аха хүнэй үтэлhэн, зүнтэг гэжэ тоолодог ха юмбибди даа.

— Юундэ эшхэбтэр гэжэ тоолонобта? Дуран гээшэ ямаршье наhые булидаг юм гэжэ агууехэ Пушкин «Евгений Онегин» гэжэ шүлэглэмэл роман соогоо тон мэргээр бэшээ hэн гүбэ. Виктор Гюго наhанайнгаа эсэстэ шахуу дуран тухай эгээл hайхан шүлэгүүдээ бэшээ hэмнай, — гэжэ залуу нүхэртэ тулмаашалаа hэм.

— А-аа! Дуран гээшэ ном соо, кино соо гоёл байдаг. Ажабайдалда ондоо юм ааб даа, — гэжэ хорин нэгэтэйшье hаа, эхэ боложо үрдиhэн басаган хажууhаам шүбгөөр хадхажа байhандал шэртэн хэлээ hэн. Ямаршьеб даа, ойлгомторгүй алхам хэжэ эндүүрээд, ажабайдалай хүшэр хүндэ ушарнуудтай дайралдажа үрдиhэн залуухан эхэнэрэй сэдьхэлдэ сэлмэг hайхан мэдэрэлынь дарагдаад байжа болоо. Тиимэhээ би тэрэниие хүлисэжэ, «номнол» хэлээгүй hэм...

АРБАН ДОЛООН наhан. Түрүүшын дуранай зүрхэн соошни орьёлон бусалжа, номин hайхан дэлхэйе бүришье hайхан нюдөөр шэртэжэ, ульгэрэй баатар шэнги хүсэтэй болгодог наhан. Хэрбээ гэнэ боложо түргэдэн, түриигөө түгдэ гэшхэжэ, муу юумэ үлөөбхилэн, хобой hабагшын үзүүр бэдэржэ ябадаг хүнүүдэй хүнниие гамнадаггүй үргэ хэлэнэй богтой зууралдангүй, түрүүшынгээ дуранай hайхан мэдэрэлые салгидаангүй, гамтайханаар абажа ябаа hаа, тэрэнь наhан соошье унтархагүй зула болон, сээжэ соо үлэхэл. Хэрбээ хоёр дуран уулзажа, бүри hайхан сэсэг болон задараад, дэлхэй дээрэ үшөө нэгэ шэнэ бүлэ нэмээд, эбтэй hайханаар ажаhуубал, инаг дураниинь үтэлхэ бүринь улам hайхан болохо жэшээтэй.

Теэд ажабайдалда хүн бүхэнэй дуран тиимэ золтойгоор хүгжэдэггүй байhандаа харамтай.

АНХАНДАА НАМТАЙ хамта hураhан хоёрой үхибүүд ехэ боложо, далияа урган торнёошьедүй шахуу ябаа. Теэд арбан долоон наhан өөрынхиеэ абажа, эдир хүбүүн басаган хоёр дурлалсаад, гэрлэхэмнай гэжэ тус гэр гэртээ мэдүүлбэ.

— Үшөө залуунуудта. Һуража, мэргэжэлтэй болохот. Нүхэсэжэ ябахыетнай хориногүйбди. Гэрлэхэтнай хаана ошохо hэм, — гэжэ тэдэнь аргадаад туршаба. Теэд дурлалсаhан хоёр өөрынхиеэ табиха юм бэшэ. Тинхэдэнь хоёр талаhаа үгэеэ ойлголсожо, түрэ хурим түхеэржэ эхилээ hааб даа.

Тэрээхэн түрэ хүдөөгэй хүнүүдэй баян дэлгэр байдалтай болоhые үлүү гаратарнь гэршэлээ hэн гэжэ hанагшаб. Хүбүүнэй эхэ, эсэгэ хэдэн хони үүсэлээ, архи, мяха ехые бэлдээ. Одоо түрын стол нахиидаг юм hаа, hайса нахииhан байха: ямар эдеэн үгыб даа. «Шубуунай hүнhөө бэшэ юумэ хуу байгаа» гэжэ хэлсэдэг ааб даа. Теэд стол дээрэ табигдаhан үнгэ бүриин конфедүүдэй дунда «Шубуунай hүн» гэжэ конфетэ зорюута табигдаhан байгаа hэн.

Басаганай гэртэхин хари гүрэндэ хэгдэhэн гоё гэгшын гардеробоор дүүрэн хубсаhа, унтари хэбтэри, аяга амhарта — гүйсэд энжэ түхеэрээд, гурбан хүнгэн, табан ашаанай машинаар үриеэ хүргэжэ ерээ.

Басага хүргэлсэhэн худа, худагынарые хаанаа багтаажа hуулгаа юм гэжэ hанаагаа бу зобогты. Нажарай дулаан байжа, газаа саг зуурын ехэ гэгшын сарай түхеэрэгдэжэ, хэдэн зуугаад хүнэй hууxаар утануул стол хэгдэhэн байгаа бшуу.

Түрэшье эхилээ. Духаряанууд үргэгдэжэ, үреэлнүүд хэлэгдэнэ, бэлэгүүд үгтэнэ.

— Би хүрьтэн хүбүүндээ хоёр зуун түхэригэй сберкнижкэ барюулхам, — гэжэ нилээн халамгай боложо үрдиhэн нэгэ нүхэр бүхы шадалаараа шангаар мэдүүлээд, хармаанаа hуулин, хэлээшээ гаргажа барюулба.

— Бидэ зургаан зуу гарата үнгэтэ телевизор бэлэглэнэбди, — гэжэ нэгэ томо хүн бүлэг нүхэдэй зүгhөө хэлэбэ. Тиихэдээ тэрэ бэлэгтэ хэн хубитаяа оруулааб гэжэ хурга даран тоолобо. Холодильник, угаалай машина, табан электросамовар, арбан хонин, нэгэ хашараг, хоёр мянган түхэриг мүнгэн — бэлэгэй хүсэд бэшэ тоо.

— Залуу хоёр наhаяа hайханаар эдлэжэ, hайн hууг лэ, — гэжэ зариман доохонуур шэбэр-hабир гэлдэхэ юм. — Юуншье ехэ бэлэг сугларна гээшэб? Бидэ үбгэнтэеэ ниилэхэдээ, нэгэл шэрдэгтэй байhан зомди...

ХОЙТО ЖЭЛЫНЬ бэри бууhан залуу эхэнэрые Улаан-Үдэдэ золгоо hэм.

— Һурахаяа ерээб. Шалгалта бариад, сочиненеэр унааб. Хуу мартагдашаhан байна даа. Номоошье үзэхэ сүлөө олдоогүй hааб даа, — гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

— Һайнууд hуунагта?

— Һай-hайнууд... — гэжэ тэрэм үг-маг гэбэ.

— Нүхэршни юу хэнэб? Һурахыешни зүбшөөгөө хадаа hайн хүн ха юм даа.

— Байгаал ааб даа. Би... нүхэрhөө hалааб.

— ???

— Һуужа шадахаяа болёод hалаабди. Архи уудаг болошоо. Намдаа гар хүрөө. Хүбүүтэй болоо hэмди. Хүбүүгээ абаад, гэртээ харишоо hэм. Хүбүүемни эжы абана. Пенсидэ гараха үды ааб даа. Һураха гэжэ бодоhон аад, энэ гүби даа, — гэжэ тэрэ бэри ехэ хүгшэдэпэн янзаар хөөрөө hэн.

— Ай даа. Юунэй ехэ түрэ хүүлэбэ гээшэ hэмта. — гэхэhээ ондоо хэлэхэ юумээ олоогүй hэм. Жэл үлүүтэйхэн саг соо hуугаад hалажа hандаржа байха гээшэ hайн бэшэ юм ааб даа. Теэд хори хүрөөгүй залуу хүн хэдыдээ, хайшан гээд архида орожо үрдееб? Һамгандаа гар хүрэхэ гэпэн муу муухай абаритай болоhоиинь хаанаhаа үндэhэтэйб? Эсэгэнь хүбүүндээ тиимэ жэшээ харуулдаг байшоо гү? Анхандаа яhала бараг хүбүүн бэлэйл. Иимэ асуудалнууд хэдэн хоногто минии сэдьхэл зобоогоо пэн.

Үнэхөөрөөшье, ямаршье хаалтада торохо, тогтохоёо болиhон инаг дураниинь яашоо гээшэб? Юундэ тиимэ түргөөр тэрэнь hүнэшөөб? Али эдир наhанай дуран сэдьхэл ханаахадаа, бэлэхэнээр hүнэшэдэг байба гү?

Үгы даа! Эндэ эдир наhан гэмтэй бэшэ? Үнөөхил хүмүүжүүлгын дутагдалhаа хамаг юумэн хохидоо.

Инаг дурые хүмүүжүүлхэ гэжэ гү? Даншье тиимэ бэшэ. Зүгөөр хүнэй мэдэрэл гээшэ хүмүүжүүлгэдэ ородог аабза. Тодорхойлон хэлэхэдэ, өөрынгөө мэдэрэлдэ ямараар хандахаб гэжэ залуушуулда хэлэжэ үгөө hаа, муу байхагүй ёhотой.

УЛААН-ҮДЫН үдэшын 7-дохи (халаанай) хүдэлмэришэн залуушуулай hургуулида литература заадаг багша А. Ц. Цыбиковагай хэшээлдэ нэгэтэ ороо hэм. А. С. Пушкинай Керндэ зорюулhан уянгата гоё шүлэгые, мүн дуран тухай бусад мүрнүүдыень сэдьхэлээ хүдэлгэн уран гоёор уншаад:

— Бидэ эдэ шүлэгүүдэй «шэгшыдэшье» хүрэдэггүйбди. Дуран гээшэ иимэ hайхан байха ёhотой. Үнэн бодото hайхан дуран хадаа хүнэй сэдьхэл сэбэрлэхэ, муу ябадалhаа hэргылхэ юм, — гээд хэшээлээ дүүргээ hэн. Ажалдаа эсэhэншье hаа, сүүмхэеэ барижа, hурагшадынь газаашаа гүйлдэхэеэ яраагүй, харин хүн бүхэн гүнзэгы бодолгодо абтан, нилээн удаан hуугаа. Тиигэд хүн бүхэн дуран тухай бодомжоёо хэлэжэ, нилээд оройхон болотор багшатаяа хөөрэлдөө бэлэй.

Мэдэрэл хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ литература, искусство ехэ үүргэ бэелүүлжэ шадаха гэжэ тэрээхэн хэшээл үшөө дахин гэршэлээ ха юм.

М. ДАНИЛОВА.

ЗАНТАБАЙ

(ҮНЭН БОЛОҺОН УШАРҺАА ҮНДЭҺЭТЭЙ ОНТОХОН)

Үни сагта нэгэ нютагта башатай мэхэтэй, харуу хатуу Хурнии гэжэ баянайхи ажаhууhан гээ. Газаахине — үбhэ хулhа, түлеэ залhа асарха, бэлдэхэ, бүхэ сүлхэ бардаг хэрэгтэй боложо, таарамжатай ямар хүн байнаб гэжэ зар тунхаг табин hурагшалба. Нютагай hаймhаруу зантай Унжагы Балдан гэдэг Хурниида hаймhаран, долоон дабаанай саанахи Догоодойдо Дабаа баянайда долоон жэл ажалыень хэhэн ганса бэе Зантабай гэжэ хүбүүн бии ха, ошожо тэрээнтэй хөөрэлдөө hаатнай яаха юм гэжэ урнигад гэбэ. Хурнии баян энэ «ута» шэхэтэй Унжагы Балдан нэгэ юумэ дуулаа ёhотой гэжэ миhэд гээд үлөө hэн. Үглөөдэрынь эртэлэн, Догоодойе зорижо мордобо. Һурагшалжа, Зантабайтай уулзаад, ушар хэрэгээ хэлэбэ.

Зантабай ямар ажал хэхэ, яажа юугээр тоосохоёо hонирхобо. Хурнии баян газаахи ажал hар-hур хэхэ хүн хэрэгтэй, мүр дааруулжа, хүл нюсэгэн ябуулхагүй, гэдэhэ үлдэхөөжэ табагай оёор шэншүүлжэ байхагүй хүн аабзаб даа гэжэ госор найдуулба. Зантабай Хурнии баянай үгэдэ орожо, хэдэн жэл хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ.

Зантабай гээшэмнай зантагар томо толгойтой, заапагар гэгшын ехэ аматай, морхогор томо хамартай, дэрэгэр ехэ шэхэтэй, задарюун хара шэгтэй, хүрзын шэнээн гэхээр хабтагар альгатай, тэмээнэй табгайлиг томо хүлтэй, үндэршэг баатарлиг шираг бэетэй хүбүүн hэн.

Хурнии баян бараг hайн барлагтай болоходоо баярлажа, ямаан самса, табан жэл үмдэхэдэ хангирха, элэхэгүй улатай гутал оюулжа, энэ гуталай ула элээhэн хойноо тоосохобди, утаа гаргаха гэртэй, унаха моритой, hааха үнеэтэй болгохоб гэжэ найдуулба. Харыень бодожо, энэ хэлсэhэн хэлсээгээ «Гуталай улын элэжэ соорhон хойно тоосохобди» гэжэ нютагай түшэмэл ноёндо саарhан дээрэ бэшүүлжэ баталуулба.

Зантабай Хурнии баянай газаахи ажалыень бэшэ барлагуудтайнь hүни үдэргүй, hууха сүлөөгүй хэнэ, ябагаар ялхина. Байд гээд лэ гуталаймни ула хэр элээ хаб гэжэ hэмээхэн харадаг байгаа. Зантабай гурбан паар сараар үбhэндэ ошоод, бусажа ябатараа, гүбээгэй оройдо унаагаа амаруулан байлгаад, гуталаймни ула хэр элэжэ байна хаб гэжэ, харгын далан дээрэ hуугаад, улаяа хараба. Энэ үедэ ойро холуур зайhан, олые хараhан үзэhэн үбгэжөөл хажуудань ерэнхэй тонгойжо байба. Юүгээ hонирхоод, гуталайнгаа ула хараназ гэхэдэнь, Зантабай энэ улын элэжэ соорожо дууhахада, эзэмни тоосохобди гэhэн юм, жэл болоод, элэhэн тэмдэггүй, зандаал даа, энэ мүрөөрөө hаа, олохон жэл үмдэжэ, ехэхэн ажал хэжэ элээхэл хаб гэбэ. Тиихэдэнь тэрэ үбгэжөөл хэлэбэ: «Түргөөр элээхэ нэгэл арга биил даа, хүн дэ хэлэхэлгүй hаашни, нэгэ арга заахалби даа».

Ямар арга бии юм, заажа үгыт, хожом хойно гэжэ бии гээшэл гэжэ Зантабай үбгэжөөлые гуйба. Тэрэ үбгэжөөл гэнтэ хүн hэмээхэн шагнажа байгуужан гэhэн шэнги өөдэ уруугаа хараашалаад, дуугаа аали болгон хэлээ hэн ха: «Би энэ болотороо энэ багые дууhан зайгаа, юу хээ хараа, шэхэтэ тархяа шэрэжэ ябаа хадаа юу хээ шагнаа хүн гээшэб, тахяагай халуун шабааhа гэшхэхэдэ, гуталай ула шатажа удаан тэсэнгүй үмхиржэ hаладаг юм, дүтын ород сэлеэн нэгэ арга заб бэдэржэ ошоод, хүнэг хүхүүр соо тахяагай шабааhа оложо асараарай, тэрэнээ бага багаар норгоод, гуталаараа гэшхэдэг байхаш, тинхэдэшни гуталайшни ула удаан болонгүй, шатажа, соорожо дууhаха байха даа», — гэбэ.

Зантабай үбгэжөөлэй хэлэгшээр дүтын ород сэлеэн ошожо нэгэ хүнэг тахяагай шабааhа асаржа, ой соо нюугаад тэрэ шабааhаяа бага багаар норгоод, гэшхэдэг байба. Тахяагай шабааhанда шатажа эхилhэн гуталайнь ула элэжэ, үмхиржэ эхилээ hэн ха. Хурнии баян энэ Зантабаймни гуталайнь ула ямар ябана ааб гэжэ аргын болоходол hэмээхэн харадаг, адагладаг байгаа. Нэгэ адаглан харахадань, гуталайнь ула элэжэ, үмхиржэ ябаба. Баян ехэ гайхаба, гэлыбэ ха. Хэды hара үнгэрөөд байхада, Зантабай гуталаймни ула элэжэ дууhабал даа, хэлсэhэн хэлсээнэй ёhоор тоосохо болобо гээшэбди гэжэ ула соорхой гуталаа баянда харуулба.

Хурнии баянай энэ яагаад гуталаа түргэн элээбэ гээшэбши гэхэдэнь, Зантабай танай ажал hүни үдэргүй hалиржа, дүрбэ-табан хүнэй хэхэ ажалые гансаараа тооной хээ гээшэ бэшэ гүб, энэ гуталай улын элэжэ, соорожо дууhахада, тоосохобди гэhэн үнэтэ үгэтнай түшэмэлэй саарhан дансада аржытар бэшээтэй, эрхымнай хээнүүд дараатай байнал гэбэ. Хурнии баян өөрөө үүдхэжэ, түшэмэлдэ бэшүүлhэн хэлсээндээ торожо, тоосохо баатай болоhон ха.

Зантабай хэлсээнэй ёhоор хуушаншье hаа, орохо гэртэй, наhатайшье hаа, унаха моритой, туранхайшье hаа, hааха үнеэтэй болоходоо, орон нютагаа бусажа, наhанайнгаа нүхэрые hунган оложо, hамга абаад, гэр бүлэ болон түбхинэжэ, үрхэтэ гэрhээ утаа бааюулан амар жаргажа hууhан юм гэхэ.

Б. НАМСАРАЙН.

УРАН ЗУРААШЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

«Уоян ошоhон харгы».
«Үмхэй».
А. БРИТОВАГАЙ
зурагууд.

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛАЙ 4-дэхи НОМЕР

«Байгал» журналай ээлжээтэ 4-дэхи номер барлан гаргагдажа, уншагшадтаа эльгээгдэбэ.

Поэтесса Цырен-Дулма Дондогойн «Хирург» гэжэ очеркоор журналай түрүүшын хуудаhан нээгдэнэ. Улаан-Үдын харгы замай 4-дэхи больницын хирургическа отделениие даагша А. А. Донирова тухай автор уран хурсаар зураглана. «Очерк, публицистикэ» гэжэ ниитэ гаршаг доро СССР-эй арадай артист Л. Линховоиной «Зүрхэнэй мүнхэ дурасхаал» гэжэ очерк мүн баhа толилогдоо. Бэлигтэй бэрхэ дуушан, РСФСР-эй арадай артист Бадма Балдаков тухай үнэншэмэ тодоор, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр бэшэhэн байна. «Бадма Мелентьевич Балдаковтой хамта хэды олон оперонуудта наадаhан, мүн тэрэнэй зохёохы ажалдаа ехэ илалта хэhыень хараха зол жаргалтай байhандаа баярлагшаб» гэжэ автор онсолон тэмдэглэнэ.

Уран зохёолшо Ц. Жимбиевэй «Урасхал» гэжэ роман энэ номерто толилогдожо эхилээ. Зохёол дотороо мүнөө үеын малшадай ажабайдалые, түхэл шарайе автор зураглан харуулна.

Монголой арадай Республикын уран зохёолшодой холбооной секретарь, «Цог» журналай ахамад редактор Далантайн Тарвын шүлэгүүд, Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо Африкан Бальбуровай «Хубисхалай Толон» гэжэ туужа толилогдоо. «Дэлхэйн уран зохёолой дээжэhээ» гэжэ ниитэ гаршаг доро үгтэhэн Джек Лондоной «Амиды ябаха хүсэлэн» гэжэ рассказтай танилсахат. «Шог ёгто долгин», «Хараасгай» гэжэ бүлэгтэнь Ч. Цыдендамбаевай, Вл. Лубсановай, П. Шабатинай, Э. Манзаровай Б. Дышиновэй рассказ болон шүлэгүүд толилогдоhон байха юм.

М. ОСОДОЕВ.

Футбол

ЭРХИМЛЭГШЭДЭЭ „БҮДЭРҮҮЛБЭ“

Манай зонодо наададаг «А» классай хоёрдохи бүлэгэй футболистнуудай дунда ээлжээтэ 25-дахи уулзалганууд Сибириин хото городуудай стадионууд дээрэ үнгэргэгдэбэ. Сентябриин 6-да үнгэргэгдэhэн уулзалгын дүн хаража үзэхэдэ, мүрысөөнэй таблицада түрүү hууринуудые эзэлээд ябаhан Свердловскын «Уралмаш», Барнаулай «Динамо», Владивостогой «Луч» команданууд «бүдэржэ», нэгэ зариманиинь гэдэргээ сухариха баатай болобо. «Уралмашай» футболистнууд Эрхүүгэй командада энэ үдэр айлшалжа, талмайн эзэдтэ 4:2 тоотойгоор шүүгдэээ.

Һүүлэй үедэ гэдэргээ сухарижа захалhан Благовещенскын «Амур» команда Томскын футболистнуудта айлшалхадаа, талмайн эзэдые 0:1 тоотойгоор шүүгээд, хоёр hуури урагшаа дабшажа, эрхимлэжэ ябагшадтаа очкогойнгоо тоогоор дүтэлбэ. Манай «Сэлэнгэ» Уфагай «Строитель» командатай тэнсэбэшье, тэрэл — наймадахи hууридаа үлэбэ.

Манай «Сэлэнгэ» команда удаадахи уулзалгаяа сентябриин 12-то Тюмениин «Нефтяникай» стадион дээрэ наадахаар мордобо. Удаань Нижний Тагилай «Уралец» командатай сентябриин 16-да, Омскын «Иртыштэй» сентябриин 20-до наадаха.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
«Уралмаш» Свердл.	25	16	3	6	48:21	35
СКА Хабаровск	24	14	7	3	40:16	35
«Динамо» Барнаул	25	12	9	4	34:21	33
«Амур» Благовещенск	25	10	10	5	26:22	30
«Луч» Владивосток	25	10	9	6	36:24	29
«Чкаловец» Новосиб.	25	10	9	6	29:22	29
«Энергия» Братск	25	12	5	8	26:21	29
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	25	10	7	8	35:34	27
«Ангара» Ангарск	25	10	7	8	26:27	27
«Уралец» Нижний Тагил	24	7	10	7	19:23	24
«Автомобилист» Крас.	25	8	7	10	32:23	23
«Звезда» Эрхүү	25	8	7	10	43:38	23
«Нефтяник» Тюмень	25	8	5	12	26:38	21
«Зенит» Ижевск	24	8	4	12	21:27	20
«Торпедо» Томск	25	6	6	13	18:34	18
«Иртыш» Омск	25	4	7	14	23:42	15
«Строитель» Уфа	25	6	3	16	24:43	15
«Локомотив» Шэтэ	24	3	7	14	13:44	13

А. ЖАМБА...

АМГАЛАН БАЙДАЛ МА...

Нарамнайш ганса.
Наhамнайш ганцай.
Наадан сэнгэн,
Найдан, энгэн,
Нараяа тойрожо,
Наhаяа тооложо,
Түби дэлхэйгээ
Түшэн ябахадаа,
Эрхэ сүлөөмнай
Энэ гэнэлди.
Сэлмэг огторгойн
Сээжэ доhолгон,
Сэнгүүхэн дуутаар
Сэдьхэлээ hэргээн,
Сэлгеэхэн нугаар
Сэсэг соо шунган,
Хүдэр хаhандаа
Хүхин ябахадаа,
Энхэ жаргалнай
Энэ гэнэлди.
Эдир багаhаа
Эрид зоригтой,
Эрдэм ухаанhаа
Эхин харгытай,
Арад зонойнгоо
Абьяас гэршэлмэ
Ажал, хэрэгээр
Амжан ябахадаа,
Амгалан байдалай
Ашань гэнэлди.
Газар дэлхэйдэ
Гай татаhан,
Дэлхэйн хүнүүдтэ
Дай баадхаhан
Аюулта фашизмын
Ааша, гэмүүдые,
Душоод онууд...
Дүлэтэ жэлнүү...
Жаргал дунда...
Мартаха аа...
Нара халхалха...
Хара утаагүй,
Наhа таhалха
Гахал үзэнгүй,
Үе залгуулха
Үнэн нүхэдтэе...
Ажабайдалаа
Аршалан тэмсэ...
Зориг, хүсэлэ...
Зангиданхайбди.
Газар дэлхэй...
Галаар соробх...
Агаарта дайды...
Арьялшоо hаа...
Ганса наранай...
Гэнтэ хиртэшэ...
Гамтай наhана...
Гайда орошоо...
Абаржа шадах...
Арга, шадалта...
...Гэбэш нарам...
Гэнэн наhамна...
Нараяа аршал...
Нэгэдэл хэрэг...
Наhаяа ямбалха...
Найдалшье хэ...
Буу зэбсэг лэ...
Бусалтагүйгөөр...
Аюулта дайн х...
Амгалан байдал...

ИИМЭ ХҮН БАЙГА...

(«Хэншье, юуншье мартагдаагүй» гэhэн гар... ро толилогдоhон бэшэгэй мүрөөр)

Июлиин 16-да «Буряад үнэндэ» толилогдоhон материал соо Бабуев Сергей гэжэ хүниие бэдэрэлгэ тухай уншаад, бага сага тэрэ хүн тухай дуулаhанаа бэшэхэ гэжэ шиидэбэб. Газетэдэ толилогдоhон тэрэ дүрэ хараад таниха зон Урта нютагта үгы шахуу байба.

Энэ хүн, үнэхөөрөөшье, Агын округой Уртын Һомоной Хээтэ нютагта түрэhэн байгаа. Тиигээд эхэ, эсэгэтэеэ 14 наhандаа нютагhаа гаража, хаанаб даа холошог (Эрхүүhээ сааша гү, али Енисей багаар гү, энээниие хэншье hайн мэдэнэгүй) нэгэ хэды жэл нютаглаhан байгаа. Эхэ, эсэгынгээ тиишэ наhа барахада, гушан долоон онhоо хойшо нютагаа ерэдэг болоо hэн гэлсэнэ. Тэрэ үедөө хаанаб даа (Улаан-Үдэдэ гү?) hурадаг байhан шэнги хэлсэнэ. Юуб гэбэл, зун лэ каникулдаа гээд ерэдэг байгаа hэн ха. Дайнай урда тээхэнэ Москвада болоhон Буряадай искусствын декадада хабаадахаб гэдэг байгаа. Хабаадаhан болиhыень хэншье мэдэнэгүй.

Бүхы дүүнэрынь хүндэ үгтэhэн байба. Мүнөө хоёрынь лэ амиды — Бутид, Гүнжэд гэжэ хоёр ... гадынь. Содном г... фронтhоо бусаагүй ... айлай ехэ хүбүүн ...

Би тэрэ Бутид д... рюута бэдэржэ ... Тэрэнь Шэтын ... Оловянинска район... hууринда ажаhууна. ... дэ дүүнь Агын окру... гойтын районой Са... луутайда Нимаева ... гэжэ алдартай hууд... тэрээнтэйнь уулзажа ... гүйб. Энэ айлайда ... дүрэ бии юм ха, э... тэдэ байгша шэнги ... младша лейтенанты... зэргэтэй, пилотко ма... Тэрээниие томо бол... жэ Гүнжэдынь хэлэh... гаа.

Эдэ дүүнэрынь ... байhан дээрэhээ, мү... айлайда хүн болоh... аха тухайгаа юумэ ... гаар мэдэхэ байшоо ...

Өөрынь түрэлхи ... даа Һүцдэб гү, али ... гэжэ байhан ха. Се... нэрыень хүн мэ... Юрэ налархай, өөрэ... хүн hэн гэлсэнэ. Зун... тагтаа ерэхэдээ, ... бригадада учётчик ... байhан юм ха.

Т. ЖАЛСАРА...
hургуулиин ...

ТААБАРИНУУД

Дүрбэн горхон нэгэ нуурта ородог
(Үнеэ hааха).

Гарахань газарhаа,
Галзуурхань тэнгэриhээ.
(Хамхуул).

Найман шанха гэзэгэтэй,
Шара эреэн дэгэлтэй,
Үнеэ hаахын үеэр
Айл бүриин газаагуур,
Эрье гангын эрьеэр
Эрьежэ наадажа ябадаг.
(Бүбөөлжэн).

Гэдэр-гэдэр гэшхэдэлтэй,
Гэрэй хойгуур ябада...
Гэлэн hаарн гуталтай,
Алаг булаг дэгэлтэй,
Алтан урга шэрэнхэй.
(Шааз...

Хониниинь хара,
Хашаань уйтан,
Хусань мүргэдэг.
(Сай, уур, му...

Гадаhагүй малтадаг,
Анзаhагүй хахалдаг.
(Га...

Г. ЛЕНХОБОЕ...
суглуулбари...

БАСНИ

И. А. КРЫЛ...

ХОНИШОН БА ДАЛА...

Уhан Далайн эрьедэ добо дээрэ
Урсахан гэртэй Хонишон байдаг hэн.
Өөрынгөө hүрэг хони адуулаад,
Өө мөөгүй амгалан hуудаг hэн.
Зоргоороо боломо баян бэшэш hаа,
Зоболон гээшые наhаараа үзөөгүй.
Хара хубиингаа ажабайдалаар
Хаанhаа дутуугүй хананги бэлэй лэ.
Далайгаар тамардаг онгосонуудай
Дайдын ехэ баялиг асаржа,
Эрье дээрэ элдэб янзын
Эд бараа ябталан буулгажа,
Аятай гоёор жэрылдэhэн
Амбаарнуудые дүүргэхые,
Һан зөөриин тэдэ ээдэй
Һалбарhан сэсэгтэл гоё ябахые
Ходо харадаг манай Хонишон
Хомхой сэдьхэлдэ ээлэгдээ hэн.
Хони малаа, гэрээ худалдаад,
Хогшол бараа ехээр абаад,
Хонжоо наймаа хэжэ баяжахаа
Холын орон руу онгосоор ошобо ха.
Үнэндөө тэрэнэй аяншалга
Үни удаан соо үргэлжэлөөгүй.
Уhан Далайн мэхэтэ аашые
Удангүй Хонишон тархидаа үзөө лэ.
Арадань эрьеын далда орохолоор
Аюулта шуурган гэнтэ болошолой.
Адар онгосонь бута буужа,
Ашаалhан бараанинь уhанда
шэнгэлэй.
Үнөөхи Хонишоной талааниинь
боложо,
Үхэлhөө гарасалдан, амиды үлэбэ.
Далайhаа боложо, тэрэ хүн
Дахяад хони харууhална.
Багахан илгаа эндэхэнэ
Байгаа юм гээд харуулhуу.

Урдань өөрынгөө хонидые
Урматай hайн харюулдаг hэн.
Хүнэй хонидые харин мүнөө
Хүлhөөр тэрэ адуулнал даа,
Тэрэ зобохые нилээд үзөөл даа,
Тэсэбэри ажал хоёрой аша ехэ...
Мүрөө улайлган, гэдэhээ үлдөөш...
Мүнгэ баhа суглуулба гэхэ.
Өөртөө хонидые худалдан аба...
Өө мөөгүй hуужа эхилбэл даа.
Урин зунай нэгэ үдэр
Уhан Далайн эрье дээрэ
Үнөөхи манай Хонишон
Өөрынгөө хонидые харюулжа...

Аажам Далайн уhанай
Аалиханаар салгидахые шагна...
Аянда зориhон онгосонуудые
Аятайгаар үлгыдэхынь харахада...
«Хани нүхэр! — гээд Далайда
Хандаба гэхэ Хонишомнай —
Дахяад мүнгэ жүрөөдэжэ,
Даруу номгон болонхой хаш.
Харин би аяг аашыеш
Хара тархидаа үзэнхэйлби.
Одоо ши альбан мэхэдээ
Ондоо хүниие оруулхаа мэдээр...
Хараял даа, ондоо хүнүүд яагша...
Харин би алдахагүйб нэгэш са...

Энэ басниингаа удхые
Элирүүлhэнэй үлүү гэжэ hана...
Зүгөөр хэдэн үгэ хэлэхые
Зүйтэйдэ бодохо байнаб...
Бүтэхэгүй юумэндэ найданхаар
Бүхыень баряашань дээрэ лэ.

ГУНГА ЧИМИТОВ оршу...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Таряалангай намарай конвейер» — түрүү бэшэг. «Намарай паар» — суглуулбари. «Мүрысөөнэй дневник» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Бүхы сэдьхэлhээ оролдоно» — Г. Клепиковэй статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Буряадай эрдэмтэдэй бэдэрэлгэ» — манай хөөрэлдөөн. Социалис оронуудаар.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Субботний огонек».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.40 — «Байгаали ба хүн». 11.10 — Забhарлалга. 11.20 — «Василиса Прекрасная» — уран hайханай фильм. 12.30 — «Элүүр энхэ байлга». 13.00 — «Амитадай аймаг» 14.00 Шэнэ hонин. 14.10 — Эстрадын концерт. 14.35 — «Хани нүхэсэл» — тележурнал. 15.05 — У. Теккерей. «Ярмарка тщеславия» — СССР-эй гүрэнэй академическа Бага театрай фильм-зүжэг 17.50 — Забhарлалга. ... — «Время». 18.30 — ... пот-76». Польшоhоо ... жуулга хэгдэхэ. 20.... «Ан амитадай ... 21.00 — Шэнэ hонин. ... — «Элүүр энхэ ... 21.45 — С. Данилюк ... на. 21.55 — «Далаад ... дай Америкэ». «Босг... контрасты» 3-дахи ... 22.25 — «Кино болгон ... гагдаhан уран зохеолн... «Гамлет» Шигровского ... да». 23.50 — Забhарл... 24.00 — «Время».

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н 03675. Заказ № ...